

РЕФОРМА ЛОКАЛНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У АП ВОЈВОДИНИ

Станиште
еколошки центар

Вршац, 2011.

**РЕФОРМА ЛОКАЛНЕ ПОЛИТИКЕ
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ**

- Студија тренутног стања -

Издавач:

Станиште
еколошки центар

**Вршац
2011.**

Увод

Стратешко опредељење Србије да постане члан Европске уније и напори који се чине у остварењу тог циља, узрокују низ реформи у политичком, економском и друштвеном животу. Након више од деценије транзиције, у многим областима има видљивих резултата реформи, пре свега у правном уређењу, усклађивању домаће регулативе са европском. Ратификоване су међународне конвенције, урађени и усвојени национални стратешки планови и програми, усвојени одговарајући закони, подзаконски акти, уредбе и правилници. Примена ових докумената утиче на живот грађана Србије на централном нивоу, али има утицај и ствара обавезе и локалним заједницама и општинским властима. Тек „спуштањем“ реформе на локални ниво и усаглашавањем локалне регулативе и праксе са централним и европским, могу се добити пуни ефекти и резултати.

Европеизација није обавеза само централних власти, већ и локалних самоуправа, она мора бити и „вертикална“, али и „хоризонтална“. Само двоструко и обострано учешће – локалних власти у креирању и имплементацији националних политика и грађана у креирању и имплементацији локалних политика, у складу са европским стандардима и нормама, гарантује примену европских начела, побољшање живота у свакој заједници и стварање услова за бржи друштвено-економски развој. Испуњење ове обавезе зависи од знања и вештина доброг управљања представника локалне власти. Процеси који траже и изазивају промене дотадашњих вредности, пракси и друштвене свести, а реформа је управо такав процес, не могу тећи „глатко“ и без проблема. У што безболнијем прелажењу препрека, потребна је заједничка воља и широк друштвени договор, тј. неопходно је учешће великог броја чланова заједнице. У том заједничком послу, сви друштвени сектори имају важне улоге. Решења за суштинска питања – у ком правцу треба усмерити локални развој, какве циљеве има заједница и какав ће бити избор политика и инструмената остварења тих циљева, морају се донети на нивоу широког и заједничког договора власти и грађана. У супротном, грађани понуђена решења неће разумети, нити их прихватити и створиће се отпор према њима. Да би се овај отпор савладао, потребна је додатна политичка воља, а у условима друштвених превирања, носиоци власти су склони повлађивању народу и практично одустају од реформе, па од ње нема никакве користи. Зато је суштински важно да се реформе започињу само уз претходни договор на нивоу заједнице.

Процес усаглашавања регулативе и политичке реформе у локалним самоуправама започети су и налазе се у различитим фазама реализације, што зависи од развијености локалних капацитета и политичке воље да се реформа спроведе. Постоји значајан број општина које су начиниле низ корака, усвојиле стратегије, акционе планове, пратеће одлуке, изградиле институције, инструменте примене планова и тако измениле дотадашње функционисање локалне заједнице. Оно што су представници цивилног сектора у многим заједницама уочили као недостатак приликом израде поменутих докумената и одлука је недовољно партнерство власти и грађана у одређивању шта је то што је важно за заједницу, који су приоритетни задаци и проблеми и како осмислити заједнички акциони план за њихово решавање. У процес израде локалних докумената и планова, јавни сектор нерадо укључује цивилни. Власти често не подстичу грађане да учествују у креирању локалних планова и политика, већ их у томе обесхрабрују, израђују документа без консултације са грађанима или само уз формално задовољење минимума учешћа кроз законом обавезан јавни увид и расправу. На јавним расправама се примедбе врло често не усвајају, што код грађана изазива осећај немоћи и немогућности да се на одређену промену и ток процеса стварно утиче. Даља последица је незаинтересованост за такве догађаје, па је последњих година

широм Србије уочљиво да је на јавним расправама о веома важним питањима, учешће грађана симболично. Такви документи и одлуке су „осуђени на пропаст”, јер немају контакт са стварним проблемима, нити их људи прихватају као део својих потреба, па је њихова примена у пракси врло тешко изводљива. Са друге стране, постоје стратешки документи који су настали уз учешће грађана, али које после усвајања немају практичну примену, због разлога који нису првобитно планирани. Тако се велики ентузијазам који прати израду локалне стратегије истроши, јер учесници процеса од свог ангажовања и документа не виде никакве користи за себе и заједницу.

Када је у питању суштинско прихватање нових процедура и навика у области заштите животне средине, већинско уверење еколошке јавности и представника цивилног сектора је да се у Србији на локалном нивоу, и поред очигледних напора, уочавају значајно мањи помаци од прокламованих циљева и очекивања. Током рада са локалним самоуправама и еколошким организацијама цивилног друштва (ОЦД), уочили смо да постоје проблеми са применом неких одредби Закона о заштити животне средине, који коче и онемогућавају реформу, а на штету квалитета животне средине и живота у локалним заједницама. У успеху реформе, важну улогу имају ОЦД, као посредници између грађана и власти и могу много допринети, уколико их власт препозна као партнере.

Да бисмо процену нивоа и успеха локалних реформи у области заштите животне средине удаљили од „општег мишљења и уверења“ и учинили је објективном и мерљивом, Еколошки центар „Станиште“ из Вршца је у периоду јули 2010 – јуни 2011 спровео пројекат „Зелени динар“, уз финансијску подршку Фонда за отворено друштво у Србији и Министарства спољних послова Холандије. Циљ пројекта је допринос реформи локалне политике у три општине у Аутономној Покрајини Војводини, кроз израду стратегије по методологији Зелене агенде (норма), успостављање фондова за заштиту животне средине (инструмент) и партнерско учешће грађана и власти у креирању и контроли ових процеса (пракса). Једна пројектна активност било је истраживање нивоа реформе локалне политике заштите животне средине у АП Војводини. Студија пред вама је резултат тог истраживања.

Наш пројекат је подржао и Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој из Новог Сада, јер је нарочито заинтересован за резултате овог истраживања и користиће их за развој и унапређење политике заштите животне средине у АП Војводини. Сматрамо да је студија занимљива и да резултати рада откривају неке до сада еколошкој и широј јавности непознате чињенице. Надамо се да ће студија бити користан извор података и инструмент за рад многим удружењима, али да ће на њу пажњу обратити и републичке и покрајинске институције, јер може утицати на унапређење политике у области заштите животне средине, европских интеграција, државне управе и локалне самоуправе.

Коме је ова студија намењена?

Када смо планирали циљеве и активности, поводили смо се потребама цивилног сектора, те је ова студија осмишљена и написана тако да помогне невладиним организацијама у раду, у борби за активно учешће у креирању политика и да укаже на нове могућности деловања. Представници државних органа на свим нивоима такође могу користити ову студију као извор података и могућности за унапређење политика према локалним самоуправама. Пре свега то су Министарство животне средине и просторног планирања, Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Фонд за заштиту животне средине Републике Србије, као и органи АП Војводине – Секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој и Секретаријат за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу.

Елементи локалне реформе политике заштите животне средине у Србији

Циљ нашег истраживања је испитивање и процена нивоа реформе локалне политике заштите животне средине на подручју АП Војводине. Да бисмо утврдили колико је заиста локална политика заштите животне средине реформисана, какви су њени утицаји и ефекти, морамо прво утврдити елементе реформе, шта заправо тражимо, који су показатељи њиховог успеха и извори верификације. У домаћој правној регулативи може се пронаћи основа за дефинисање ових елемената. У Одлуци о утврђивању националног програма заштите животне средине („Сл. гласник РС“, број 12/2010), у поглављу 5.1. наведено је седам општих узрока проблема у животној средини:

1) Непостојање стратешких и планских докумената из области заштите животне средине и одрживог коришћења природних ресурса дефинисаних Законом о заштити животне средине и посебним законима.

2) Слаба интеграција политике заштите животне средине у политике других сектора. У креирању политике у Републици Србији још увек доминира секторско планирање уз врло мало хоризонталног интегрисања. Постојеће секторске стратегије нису довољно усаглашене у односу на заштиту животне средине.

3) Недовољни институционални капацитети. Капацитети институција нису довољни да одговоре широј реформи политике, односно законодавства у области заштите животне средине. Услед недовољне институционалне координације, како на хоризонталном, тако и на вертикалном нивоу, доношење и спровођење стратешких докумената, закона и других прописа је отежано. Евидентно је да посебно капацитети на локалном нивоу нису довољно развијени ни за спровођење четири закона из децембра 2004. године. Новим законима из области заштите животне средине усвојеним у мају 2009. године, настављено је преношење надлежности на локални ниво тако да даља подела надлежности у правцу децентрализације спровођења политике и прописа захтева јачање капацитета.

4) Неделотворан систем мониторинга и извештавања. Нису утврђени сви релевантни критеријуми и индикатори за мониторинг. Систем мониторинга заштите животне средине није још на задовољавајућем нивоу. Карактерише га недостатак референтних лабораторија, недовољно коришћење стандардних метода и контрола квалитета анализа.

5) Недовољно ефикасно спровођење прописа у области заштите животне средине произилази из незаокруженог правног система, недовољних институционалних капацитета, недовољно ефикасног инспекцијског надзора и спорости судова.

6) Неделотворан систем финансирања заштите животне средине и недостатак економских подстицаја. Извори финансирања заштите животне средине су буџет Републике Србије, приходи од накнада и такси за заштиту животне средине и инострана помоћ (донације, кредити). Ниво буџетских улагања у животну средину је низак, у просеку (период 2001 – 2008) износи 0,3% БДП годишње. Приходи од накнада и такси су значајни, и део су средстава Фонда. Финансирање од стране индустрије и приватног сектора је веома слабо услед недостатка економских подстицаја. Инструмената финансијског тржишта (кредити, акције, обвезнице, итд.) скоро да и нема. Систем економских инструмената је неразвијен и не омогућава довољно економских подстицаја за смањење загађења.

7) Низак ниво свести о животној средини, недовољна едукација о животној средини и неадекватно учешће јавности у одлучивању. Општи ниво свести о значају заштите животне средине у Републици Србији је низак. Уочљиво је велико нераумевање важности и хитности решавања ових питања у циљу очувања здравља људи. Формално образовање из области заштите животне средине у оквиру васпитно-образовног процеса, од предшколских установа до универзитета, још увек није задовољавајуће. Недовољно неформално образовање из области заштите животне средине присутно је као последица недоступности одговарајућих информација и ограниченог интереса медија. Учешће грађана у програмима образовања становништва и подизања јавне свести о значају заштите животне средине је недовољно. Не постоје довољно развијени механизми за учешће грађана у одлучивању о проблемима заштите животне средине.

Из угла цивилног сектора, посебно су важни и за истраживање занимљиви проблеми под редним бројевима 1, 6 и 7, јер представљају кључ успеха реформе и тачке на којима се може градити међусекторско партнерство. Они су индикатор постојања заједничког договора, учешћа грађана у одлучивању и садрже реалне инструменте којима грађани могу непосредно да утичу на ток и судбину реформе. Из тог угла посматрања можемо идентификована три најважнија и приоритетна проблема у области заштите животне средине на локалу:

- 1) **НЕДОСТАТАК НОРМИ** – локалних стратешких докумената у области заштите животне средине,
- 2) **НЕДОСТАТАК ЕКОНОМСКИХ ИНСТРУМЕНАТА** – за финансирање програма заштите животне средине,
- 3) **НЕДОСТАТАК ДЕМОКРАТСКЕ ПРАКСЕ** – учешћа грађана у креирању и контроли ових норми и инструмената.

Утврђивањем приоритетних проблема, створили су се услови за дефинисање елемената реформе. Да бисмо могли недвосмислено и објективно проценити ниво и успех реформе, потребно је за сваку заједницу испитати присуство и изграђеност ова три елемента:

НОРМА – постојање усвојених стратешких докумената са акционим планом заштите животне средине.

ИНСТРУМЕНТ – постојање ефикасаног локалног Фонда као гаранта финансирања програма заштите животне средине.

ПРАКСА – учешће јавности у креирању и контроли ових процеса и инструмената.

Како се у Одлуци о утврђивању националног програма заштите животне средине може видети, изграђеност ових елемената је проблематична, па стога у овом истраживању полазимо од следећих претпоставки:

ПРЕТПОСТАВКЕ	МЕТОДЕ	ИЗВОРИ ВЕРИФИКАЦИЈЕ
У АПВ има мали број општина које имају:		
1) Усвојене локалне стратешке документе из области заштите животне средине,	Анкета за локалне самоуправе	Локални и регионални „Службени лист“
2) Изграђене законске и економске инструменте за финансирање програма заштите животне средине	Анкета, захтев за информације од јавног значаја за Управу за трезор Министарство животне средине и локалне самоуправе	Извештај о бруто наплати јавних прихода Управе за трезор, допис Министарства, локални и регионални „Службени лист“, анкетни листићи
3) Изграђено партнерство између локалног цивилног и јавног сектора	Анкета за локалне самоуправе и невладине организације	Анкетни листићи

ОПИС ИСТРАЖИВАЊА

Опис испитиваног подручја – Аутономна Покрајина Војводина

Уставни положај	Аутономна Покрајина Војводина једна је од две Покрајине у саставу Републике Србије.
Површина	21.506 квадратних километара
Број становника	2.031.992 (попис 2002)
Учешће у броју становника Србије	27,1%
Административно-територијална подела	7 управних округа Северно-бачки, Западно-бачки, Јужно-бачки, Сремски, Северно-банатски, Средње-банатски, Јужно-банатски 6 градова Нови Сад, Суботица, Зрењанин, Панчево, Сомбор, Сремска Митровица 39 општина
Главни град	Нови Сад

Опис метода истраживања

У истраживању су коришћена два инструмента:

- 1) Захтев за остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја,
- 2) Анкета за локалне самоуправе и за невладине организације

Захтев за остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја упућен је Управи за трезор (Министарство финансија), Министарству животне средине и просторног планирања, Влади Републике Србије и свим локалним самоуправама у АП Војводини. На захтеве су одговорили сви којима је допис послат – Управа за трезор и Министарство животне у року од 8 дана од дана пријема нашег дописа, док су локалне самоуправе реаговале различито. У законском року од 15 дана, одговорило је 27 општина и градова, а 9 је овај рок прекорачило, али ипак послало тражене податке у „толерантном” року од 35 дана који смо сами одредили. Након тога, упутили смо други допис на адресе преосталих 11 општина и градова у коме смо нагласили да ћемо у случају поновног ћутања администрације искористити наше право на жалбу поверенику за информације од јавног значаја. У том новом року од 15 дана, одговоре нам је послало шест општина и градова, а против пет које то нису урадиле, упутили смо жалбу поверенику за информације. После наше жалбе, добили смо одговоре од свих осталих општина.

Опис учесника истраживања

Оба сектора, и цивилни и јавни, имају своје специфичности, циљеве и углове посматрања. Зато смо у истраживању желели да сагледамо како исте проблеме виде и доживљавају оба сектора, па смо анкетом обухватили све локалне самоуправе, али и већи број организација цивилног друштва из разних места АП Војводине. Анкету смо поштом послали свим општинама и градовима, а путем електронске поште, коришћењем постојећих мрежа и е-маилинг листа, послали смо анкетни листић на адресу многих организација.

Локалне самоуправе

На подручју АП Војводине има 45 локалних самоуправа^{*1}. Градова има 6, а општина 39. Величина и број становника у локалним самоуправама су доста различити. Просечан број становника у једној локалној самоуправи је 45.155, с тим што 14 општина и градова има број житеља изнад просека, а чак 31 испод просека, тако да већина општина спада у групу мањих. Највећа локална самоуправа је скоро 34 пута већа од најмање. По подацима Канцеларије за одрживи развој недовољно развијених подручја, у Србији постоји 48 општина које припадају четвртој групи – најнеразвијенијих. Од тога се на подручју АП Војводине налази њих 5 и све су на простору Баната (Нова Црња, Житиште, Пландиште, Алибунар и Бела Црква). У табели је дат попис општина и градова на подручју Аутономне Покрајине Војводине, по броју становника, по попису из 2002. године.

1* Формално-правно, у АП Војводини постоји још једна, градска општина Петроварадин, у саставу Града Новог Сада, чије је постојање потврђено усвајањем Статута Града у септембру 2008. године. Међутим, ова општина још није суштински заживела, па није ни обрађена у истраживању.

РБ	Општина/Град	Број становника
1	Нови Сад	299294
2	Суботица	148401
3	Зрењанин	132051
4	Панчево	127162
5	Сомбор	97263
6	Сремска Митровица	85902
7	Стара Пазова	67576
8	Кикинда	67002
9	Бачка Паланка	60966
10	Рума	60006
11	Вршац	54369
12	Инђија	49609
13	Кула	48353
14	Врбас	45852
15	Бечеј	40987
16	Шид	38973
17	Бачка Топола	38245
18	Ковин	36802
19	Оџаци	35582
20	Апатин	32813
21	Темерин	28275
22	Ковачица	27890
23	Жабалъ	27513

24	Кањижа	27510
25	Нови Бечеј	26924
26	Сента	25568
27	Алибунар	22954
28	Пећинци	21506
29	Житиште	20399
30	Бела Црква	20367
31	Ада	18994
32	Србобран	17855
33	Тител	17050
34	Сечањ	16377
35	Бач	16268
36	Беочин	16086
37	Бачки Петровац	14681
38	Чока	13832
39	Мали Иђош	13494
40	Пландиште	13377
41	Нови Кнежевац	12975
42	Нова Црња	12705
43	Ириг	12329
44	Опово	11016
45	Сремски Карловци	8839
Укупно становника		2.031.992

Организације цивилног друштва (ОЦД) – Невладине организације (НВО)

Посебан део анкете био је намењен невладиним организацијама. За контакт са њима користили смо е-маилинг листе Фонда за развој непрофитног сектора, Зелене мреже Војводине, мреже НАТУРА 2000, као и личне контакте са организацијама са којима смо сарађивали. Укупно је на нашу молбу да попуне анкету одговорило 46 организација из 22 општине. По области деловања, 30 организација биле су чисто еколошке, или оне које имају заштиту животне средине у делу својих активности, док су осталих 16 биле из других поља - омладинске, културолошке, ромске, струковне, за помоћ особама са посебним потребама. Неке од анкетираних организација су познате, са великим капацитетима и позициониране у својим доменима, али су учествовале и нове и мало познате. Свесни ограничења изабране методологије, али и чињенице да цивилни сектор није једнако развијен у свим локалним заједницама, чак и да постоје општине у којима нема активних организација, нисмо очекивали потпуну покривеност и учешће ОЦД из свих општина са испитиваног подручја. Међутим, број организација које су учествовале је довољан, а одговори које су нам послале су драгоцене и могу се употребити за стварање слике стања у цивилном сектору и међусобном односу цивилног и јавног сектора. У табели је дат преглед дистрибуције броја ОЦД које су учествовале у анкети по општинама.

Општина/Град	Број ОЦД учесника анкете
Нови Сад	6
Зрењанин	5
Панчево	4
Суботица	4
Вршац	3
Сомбор	3
Бачки Петровац	2
Бела Црква	2
Нови Бечеј	2
Сечањ	2
Сента	2
Бачка Паланка	1
Бечеј	1
Чока	1
Нови Кнежевац	1
Оџаци	1
Србобран	1
Сремска Митровица	1
Српска Црња	1
Тител	1
Врбас	1
Жабалъ	1

1

**СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

TERITORIJALNA ORGANIZACIJA REPUBLIKE SRBIJE

Prema važećem Zakonu o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije iz 2007. godine i statutima gradova.
- stanje 01.01.2010. godine -

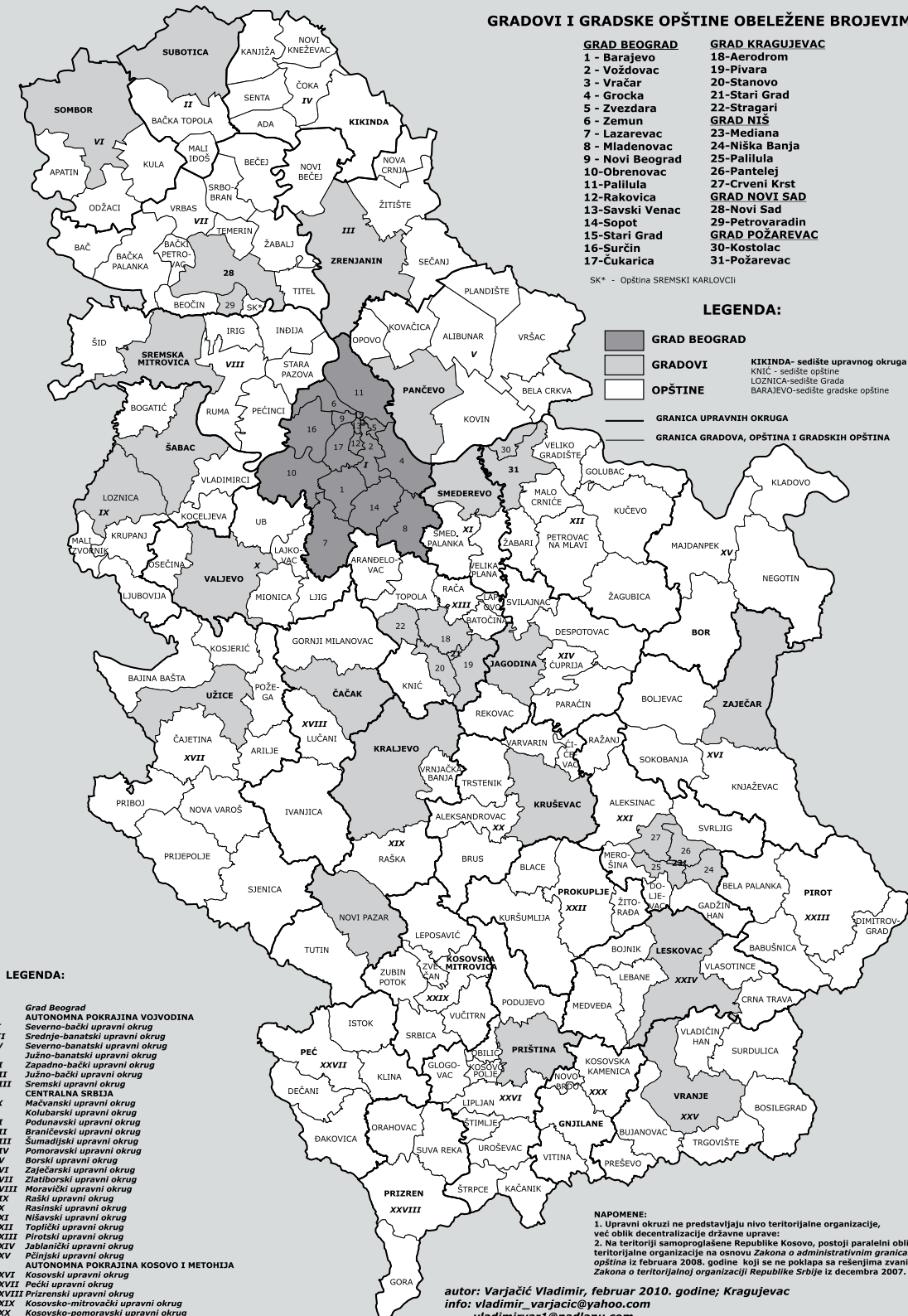
GRADOVI I GRADSKE OPŠTINE OBELEŽENE BROJEVIMA:

GRAD BEOGRAD	GRAD KRAGUJEVAC
1 - Barajevo	18 - Aerodrom
2 - Voždovac	19 - Pivara
3 - Vračar	20 - Stanovo
4 - Grocka	21 - Stari Grad
5 - Zvezdara	22 - Stragari
6 - Zemun	GRAD NIŠ
7 - Lazarevac	23 - Mediana
8 - Mladenovac	24 - Niška Banja
9 - Novi Beograd	25 - Palilula
10 - Obrenovac	26 - Pantelejev
11 - Palilula	27 - Crveni Krst
12 - Rakovica	GRAD NOVI SAD
13 - Savski Venac	28 - Novi Sad
14 - Sopot	29 - Petrovaradin
15 - Stari Grad	GRAD POŽAREVAC
16 - Surčin	30 - Kostolac
17 - Čukarica	31 - Požarevac

SK* - Opština SREMSKI KARLOVCI

LEGENDA:

	GRAD BEOGRAD	
	GRADOVI	KIKINDA - sedište upravnog okruga
	OPŠTINE	KNJIC - sedište opštine
	GRANICA UPRAVNIH OKRUGA	LOZNICA - sedište Grada
	GRANICA GRADOVA, OPŠTINA I GRADSKIH OPŠTINA	BARAJEVO - sedište gradske opštine

LEGENDA:

- I Grad Beograd
- AUTONOMNA POKRAJINA VOJVODINA
- II Severno-bački upravni okrug
- III Sredinjo-banatski upravni okrug
- IV Severno-banatski upravni okrug
- V Južno-banatski upravni okrug
- VI Zapadno-bački upravni okrug
- VII Južno-bački upravni okrug
- VIII Sremski upravni okrug
- CENTRALNA SRBIJA
- IX Mačvanski upravni okrug
- X Kolubarski upravni okrug
- XI Podunavski upravni okrug
- XII Braničevski upravni okrug
- XIII Šumadijski upravni okrug
- XIV Pomoravski upravni okrug
- XV Borski upravni okrug
- XVI Zaječarski upravni okrug
- XVII Zlatiborski upravni okrug
- XVIII Moravički upravni okrug
- XIX Raški upravni okrug
- XX Rasinski upravni okrug
- XXI Niški upravni okrug
- XXII Toplički upravni okrug
- XXIII Pirotski upravni okrug
- XXIV Jablanički upravni okrug
- XXV Pčinjski upravni okrug
- AUTONOMNA POKRAJINA KOSOVO I METOHIJA
- XXVI Kosovski upravni okrug
- XXVII Pečki upravni okrug
- XXVIII Prizrenski upravni okrug
- XXIX Kosovsko-mitrovački upravni okrug
- XXX Kosovsko-pomoravski upravni okrug

NAPOMENE:

1. Upravni okruzi ne predstavljaju nivo teritorijalne organizacije, već oblik decentralizacije državne uprave;
2. Na teritoriji samoproglašene Republike Kosovo, postoji paralelni oblik teritorijalne organizacije na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština iz februara 2008. godine koji se ne poklapa sa rešenjima zvaničnog Zakona o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije iz decembra 2007. godine.

autor: Varjačić Vladimir, februar 2010. godine; Kragujevac
info: vladimir_varjacic@yahoo.com
vladimirvar1@nadanu.com

1 – СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Стратешко планирање је важан и неизоставни елемент реформе. То је први корак и полазна основа за све касније планове и активности у пољу заштите животне средине. У демократском друштву које жели да се одрживо развија, неопходно је створити такав друштвени амбијент у коме ће се подједнако задовољити интереси и потребе сва три сектора (цивилног, јавног и економског). Уколико се развој одвија тако што је један сектор доминантан, а његови интереси се задовољавају на штету других сектора, такав развој није одржив. Стратешко планирање управо омогућава демократско и одрживо развијање заједнице. Из угла цивилног сектора, постоји неколико разлога зашто је потребно спровести процес стратешког планирања:

1. Договор људи у једној заједници о томе шта је важно, шта су приоритети у наредном периоду, и како се јавни новац може утрошити рационално.
2. Учешће већег броја људи у креирању визије (каква локална заједница треба да буде у будућности) ствара реалнију слику жељеног стања и шири договор заједнице.
3. Стварање партнерства међу секторима (институције – привреда – грађани)
4. Позитивни процеси се не прекидају сменом локалне власти, јер представљају потребе и захтеве грађана, а не неке моћне или неформалне групе.

Правни оквир за стратешко планирање

Локална агенда 21, усвојена 1992. године на Конференцији Уједињених нација у Рио де Жанеиру, даје почетни правни оквир за стратешко планирање на локалном нивоу. Нарочито је за ову тему важно Поглавље 28 (иницијатива локалних органа да подрже Агенду 21), у којој се наводи (цитат, преведено): „С обзиром да велики број проблема и решења којима се бави Агенда 21 имају своје корене у активностима на локалном нивоу, следи да ће учешће и сарадња локалних органа бити одлучујући фактор у спровођењу циљева Агенде. Органи локалне самоуправе граде, стављају у функцију и одржавају економску, друштвену и еколошку инфраструктуру, прате процес планирања, успостављају локалне политике заштите животне средине и прописе и пружају подршку спровођењу државне и регионалне политике. Што је ниво власти ближи народу, то је и њихова улога значајнија у информисању, образовању и мобилисању јавне свести за подршку одрживом развоју”.

Агенда 21 предлаже да „органи локалне самоуправе учествују у дијалогу са грађанима, локалним телима и приватним предузећима и да усвоје Локалну Агенду 21. Кроз процес консултација и договора, локални органи власти уче од грађана и других локалних тела, и долазе до информација које су им потребне за израду најбоље стратегије. Процес консултација подиже ниво свести јавности о питањима одрживог развоја. Стратегије такође могу да послуже као подршка предлозима за регионално или међународно финансирање”.

Домаћи стратешки документ који обједињује сва документа и акционе планове неопходне за процес европских интеграција и дефинише обавезе свих актера, „Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској унији“, усвојен је 2005. године. У документу, у поглављу 3.3.6. – Заштита животне средине стоји (цитат): „Јачати административне и људске капацитете за стратешко планирање у области животне средине“

У октобру 2008. године Влада је усвојила „Национални програм за интеграцију Републике Србије у Европску унију“, као нов документ за период до краја 2012. године. По том документу, процес европских интеграција састоји се од три кључна елемента (цитат):

- Преношење законодавства ЕУ у национално законодавство и његова ефикасна примена;
- Успостављање одговарајућих административних и институционалних капацитета на свим нивоима у циљу правилног преношења и примене прописа ЕУ;
- Обезбеђивање финансијских средстава и економских инструмената.

У децембру 2009. године, Влада је усвојила „Измењени и допуњени национални програм за интеграцију Републике Србије у Европску унију“. У том новом документу (поглавље 3.27. – Животна средина) изостављена је ранија дефиниција неопходности јачања капацитета за стратешко планирање у области заштите животне средине (цитат): „Неопходно је јачање и изградња институционалних и административних капацитета, кроз обуку кадрова: на пословима инспекције, мониторинга (ваздух, вода, земљиште, нејонизујуће зрачење и истраживања), издавања дозвола за ваздух, воде, управљање отпадом и хемикалијама; на пословима процене утицаја и удеса, очувања и заштите природе, управљања пројектима, као и осталим стручним пословима у области заштите животне средине, а поготово на локалном нивоу, где тренутно не постоји довољан број службеника за вршење послова заштите животне средине.“

По члану 68. Закона о заштити животне средине („Сл. гласник Републике Србије“, број 135/2004 и 36/2009) утврђује се не до краја јасна обавеза доношења стратешких планова (цитат): „Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе доносе програм заштите животне средине на својој територији, односно локалне акционе и санационе планове, у складу са Националним програмом“. Из овога следи да свака општина има обавезу да усвоји Програм заштите животне средине, па тиме и Локални акциони план заштите животне средине (ЛЕАП). Међутим, формулација није до краја прецизна, а такође су изостале недефинисане мере које се предузимају уколико локална самоуправа ову обавезу не испуни.

У оквиру програма EXCHANGE 3, који финансира ЕУ, у условима конкурса недвосмислено и јасно стоји (цитат):

Следећи типови пројеката неће бити финансирани

...

2) Активности (пројекти) који нису дефинисани у општинским стратешким документима (стратегија одрживог развоја, секторске стратегије, акциони планови и др.)

То значи да локална самоуправа која нема стратешки документ неће моћи ни да конкурише, а она која нема документ из области заштите животне средине, неће моћи да конкурише за пројекте који могу решити неки еколошки проблем.

И Национална алијанса за локални економски развој (NALED), подстиче локалне самоуправе да развијају своје локалне еколошке акционе планове. У процесу сертификације општина са позитивним пословним окружењем, NALED прописује 12 услова које општина кандидат мора да испуни како би овај сертификат добила. Један од тих услова је (цитат): „Општина је развила стандарде животне средине и укључила их у општинске развојне планове у складу са стандардима Републике Србије и директивама ЕУ”. Уколико општина има усвојену стратегију заштите животне средине, сматра се да је услов испунила. Ако стратегије нема, то није елиминаторни фактор, већ ће NALED доделити мање бодова и препоручити општини израду таквог документа.

Иако је израда и усвајање стратешких докумената заштите животне средине и потреба и обавеза по међународној, али и домаћој регулативи, И иако је потпуно јасан услов ЕУ за конкурисање код њених фондова, постоји претпоставка да тренутно стање овог елемента реформе није задовољавајуће, нити је у складу са обавезама и очекивањима.

Тренутно стање стратешког планирања

Циљ овог дела истраживања био је одређивање броја локалних самоуправа у АП Војводини које су усвојиле стратешки документ из области заштите животне средине, без обзира на изабрану методологију (ЛЕАП, Зелена агенда) и идентификација оних које то до сада нису учиниле, или у којима се процес тренутно одвија. Одлучили смо се само за примарну поделу, по критеријуму „има – нема“. Изабрани метод била је анкета коју смо послали свим општинама у АП Војводини. У оквиру анкете, у одељку „Стратешко планирање“, постављена су четири питања:

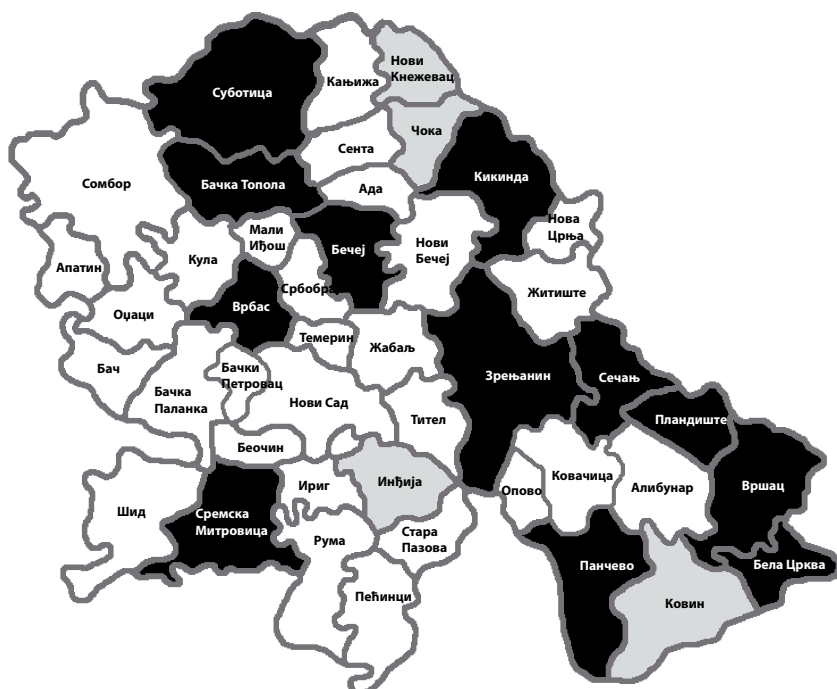
1. Да ли ваша општина/град има усвојен стратешки документ животне средине – Локални еколошки акциони план (ЛЕАП) или Зелена агенда?
2. Ако нема, да ли је тренутно у процесу израде или усвајања?
3. Ако има, наведите број општинског/градског Службеног листа у коме је одлука о усвајању објављена.
4. Ако има, оцените спровођење одредби акционог плана. Колико се усвојене активности спроводе? Колико су одговорни актери уврстили дате активности у своје програме рада?

Дубље анализе у вези са применом постојећих стратегија, оставили смо за неку будућу студију, али смо ипак, по једно питање у анкети посветили примени одредби документа, како бисмо створили грубу слику стања и сагледали будуће потребе за истраживање.

На основу добијених одговора, утврђено је да на подручју АП Војводине има само 12 (26,7%) локалних самоуправа које су усвојиле локалне акционе планове заштите животне средине, код 4 (8,9%) је тренутно у току процес израде, а чак 29 (64,4%) такве документе није усвојило. Од метода, у 9 случајева је у питању Локални еколошки акциони план (ЛЕАП), а у 4 општине спроведена је и усвојена Зелена агенда (збир је 13, јер општина Вршац има усвојена два документа – и ЛЕАП и Зелена агенду). У општинама у којима се тренутно одвија процес, у три случаја је у питању Зелена агенда, а у једном ЛЕАП. У табели је дат преглед свих општина у којима постоји усвојен стратешки документ, у којима таквог документа нема и у којима је процес доношења у току.

Општине и градови који ИМАЈУ усвојену стратегију заштите животне средине (ЛЕАП, Зелена агенда)	Општине и градови који НЕМАЈУ усвојену стратегију заштите животне средине (ЛЕАП, Зелена агенда)	Општине и градови у којима је у току процес израде стратегије заштите животне средине (ЛЕАП, Зелена агенда)
Бачка Топола	Ада	Чока
Бечеј	Алибунар	Инђија
Бела Црква	Апатин	Ковин
Киkinда	Бач	Нови Кнежевац
Панчево	Бачка Паланка	
Пландиште	Бачки Петровац	
Сечањ	Беочин	
Сремска Митровица	Ириг	
Суботица	Кањижа	
Врбас	Ковачица	
Вршац	Кула	
Зрењанин	Мали Иђош	
	Нова Црња	
	Нови Бечеј	
	Нови Сад	
	Оџаци	
	Опово	
	Пећинци	
	Рума	
	Сента	
	Сомбор	
	Србобран	
	Стара Пазова	
	Шид	
	Темерин	
	Тител	
	Жабал	
	Житиште	
	Житиште	
	Сремски Карловци	
12	29	4

Треће питање било је постављено у циљу добијања поузданог извора верификације постојања стратегије, званичног, службеног документа у коме је објављено да је локална скупштина стратегију усвојила. Такође, овај податак би требао олакшати локалним еколошким ОЦД да потраже и пронађу код својих општина копије ових докумената, како би могли да их практично користе за своје потребе и пројекте. У анкети једино општине Бечеј и Врбас нису дале податак о локалном Службеном листу у коме је објављено усвајање стратегије, али се на друге, посредне начине, може утврдити постојање докумената. На пример, у Стратегији развоја општине Бечеј, у поглављу и заштити животне средине пише да су подаци коришћени из локалног ЛЕАП-а, а на интернету има неколико чланака у којима се наводи да је ЛЕАП усвојен у јулу 2005. године.

Што се тиче доступности докумената, само 5 локалних самоуправа – градови Зрењанин, Панчево и Суботица, као и општине Бела Црква и Врбас, на својим интернет презентацијама објавили су ове документе са могућношћу „скидања“. Занимљив је случај општине Вршац, која је на свом интернет сајту имала постављен ЛЕАП документ. Без образложења је 2009. године овај документ уклоњен са сајта и од тада није више доступан, без обзира на негодовања и упозоравања локалних еколошких организација, а Зелена агенда никада није ни постављена, тако да грађани Вршца не могу ниједну стратегију да погледају и користе путем интернета.

У табели је дат преглед по општинама које су документ усвојиле – број службеног листа у коме је објављено усвајање стратегије, изабрана методологија израде документа и да ли је документ доступан на интернет презентацији локалне самоуправе.

Општина / Град	Број службеног листа у коме је објављена одлука о усвајању стратегије	Методологија	Документ доступан на интернет презентацији општине
Бачка Топола	6/2005	ЛЕАП	Не
Бечеј	Од 15 јула 2005	ЛЕАП	Не
Бела Црква	7/2009	Зелена агенда	Да
Кикинда	14/2005	ЛЕАП	Не
Панчево	Од 7. маја 2004	ЛЕАП	Да
Пландиште	11/2009	Зелена агенда	Не
Сечањ	18/2008	ЛЕАП	Не
Сремска Митровица	3/2010	Зелена агенда	Не
Суботица	22/2003 и 45а/2003	ЛЕАП	Да
Врбас		ЛЕАП	Да
Вршац	Од 2. априла 2008. и 2/2010	ЛЕАП и Зелена агенда	Не
Зрењанин	8/2003	ЛЕАП	Да

После усвајања стратегије, пред заједницу се постављају нови изазови, јер само формално усвајање, без имплементације акционог плана у пракси, не значи и стварну реформу. По питању примене и спровођења усвојених докумената, наша сазнања и искуства „са терена“ указују да ту постоје озбиљни проблеми, да се мали број стратегија заиста и примењује. Зато смо се одлучили да четврто питање у анкети из ове области буде оцена примене акционог плана у пракси. Све локалне самоуправе су себи дале високе оцене (4 – делимично се примењује, 5 – у потпуности се примењује), тако да је 4,17 просечна оцена примене по мишљењу јавног сектора.

Исто питање поставили смо и цивилном сектору у њиховој анкети, а резултати указују да грађани не деле мишљење са представницима власти. Једино су у сагласју грађани и власт у Сечњу и Сремској Митровици, док су у осталим местима грађани давали ниске оцене (1 – уопште се не спроводи, 2 – раније се спроводио и 3 – врло мало се спроводи). Мањи број представника ОЦД је дао добре оцене, па је 2,94 просек цивилног сектора. Прихватимо да је овај део анкете недовољно дефинисан и много зависи од низа субјективних узрока (личне представе и осетљивост за одређене проблеме, недовољна информисаност, жеља са једне стране да се ствари улепшају, а са друге да се оцрне), али чак и такви, површни резултати, указују на неслагање мишљења грађана и власти у великом броју заједница. Да бисмо утврдили праве разлоге овог раскорака и одвојили објективно од субјективног, потребно је урадити дубљу анализу са обухватнијим упитником, са понуђеним индикаторима, како би учесници анкете могли да објективно оцене примену документа. Тек тада се могу анализирати ниво спровођења и узроци евентуалних тешкоћа у спровођењу докумената.

ИСКУСТВА ИЗ ДРЖАВА ОКРУЖЕЊА

У државама окружења, са којима се Србија може поредити, постоје примери другачијег решавања питања планирања заштите животне средине на локалном нивоу. У неким државама (на пример у Македонији, Босни и Херцеговини, Хрватској), израда и усвајање локалних стратегија је јасно и прецизно одређена законска обавеза. Дајемо пример из Закона о заштити животне средине Републике Српске*² :

Члан 46: „У Републици Српској доносе се следећи планиски документи о заштити животне средине: Републички план заштите животне средине, Програми заштите животне средине општина и градова.“

Члан 51: „Општине, односно градови су дужни да припреме и донесу програме заштите животне средине у периоду од 6 година у складу са републичким стратешким планом.“

По мишљењу партнерских организација из БиХ са којима сарађујемо, већина општина у оба ентитета има усвојене локалне планове заштите животне средине, тако да је непостојање докумената значајно мањи проблем него што је то у Србији. Као значајније проблеме, ОЦД из БиХ су означиле недовољно учешће јавности у изради и непримењивање усвојених докумената.

ЗАКЉУЧАК

Број локалних самоуправа са усвојеним стратешким документима из области заштите животне средине у АП Војводини је релативно низак (око ¼ укупног броја). У општинама које су стратегију усвојиле, документи нису довољно доступни грађанима и постоји раскорак у виђењу нивоа спровођења између цивилног и јавног сектора. Велики број општина у којима процес стратешког планирања није започет и проблеми у заједницама у којима је процес спроведен, указују да је стратешко планирање као елемент реформе недовољно развијен и потребно је предложити и спровести мере које ће стање побољшати.

18 ² * Босна и Херцеговина нема на нивоу државе Закон о заштити животне средине, већ је та област регулисана на нивоу ентитета – Република Српска и Федерација БХ имају своје законе.

2

**ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

2 – ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Следећи важан елемент реформе локалне политике заштите животне средине је успостављање финансијских или економских инструмената за реализацију програма заштите животне средине. Без успостављања финансијских механизма, тј. без обезбеђивања новца на републичком и локалном нивоу, није могуће реализовати стратешке приоритете, ни појединачне програме заштите животне средине из акционог плана стратегије.

Правни оквир за финансирање програма заштите животне средине

Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, број 135/2004) у члану 84, 85, 87. и 100. први пут јасно дефинише економске инструменте заштите животне средине – републичке накнаде за коришћење природних вредности, за загађивање животне средине и накнаде које могу увести јединице локалне самоуправе. Републичке накнаде су приход буџета Републике Србије у висини од 40% и 60% у зависности од врсте, а 60% и 40% тих накнада се враћа јединици локалне самоуправе са које су наплаћене као приход локалног буџета. Од 1. јануара 2006. године, свака општина у Србији добија проценат прихода од републичких накнада. Пример је накнада за коришћење моторних возила, које сваки власник једном годишње плаћа приликом продужења регистрације за возило. Локалне накнаде доносе се у скупштинама општина и 100% су приход локалне самоуправе. По Закону, сва ова средства морају се наменски утрошити за програме заштите и унапређења животне средине и збирни приход од републичких и локалних накнада је минимални износ средстава које свака јединица локалне самоуправе у Србији мора да утроши за реализацију ових програма.

Што се тиче члана 100. Закона из 2004. године, којим се утврђује оснивање локалних фондова за заштиту животне средине, законодавац је предвидео могућност оснивања фонда као правног лица, као нове општинске јавне установе. Немамо податак о броју општина које су спровеле ову одредбу и основале фонд, али из контаката са нашим ОЦД партнерима можемо рећи да је тај број био врло мали. Постојали су проблеми и у општинама које су основале Фонд за заштиту животне средине, јер су локалне власти често то препознале као могућност запошљавања заслужних партијских кадрова, па су се средства намењена реализацији програма заштите животне средине трошила на плате запослених у Фонду (постоје општине које су имале и по 30 запослених, а поређења ради, републички фонд има само 16 запослених).

Очигледно је да су у Министарству животне средине и просторног планирања свесни ових проблема, што је утицало да се предложи Закон о изменама и допунама Закона о заштити животне средине, који је Народна скупштина и усвојила (36/2009). Тада су члановима 49, 50, 51. и 52, измењени чланови 84, 85. и 87. Закона из 2004. године, утврђени приходи и АП Војводине од накнада, уведен појам подручја од посебног државног интереса у области заштите животне средине и проширена листа за које јединица локалне самоуправе може прописати накнаду за заштиту и унапређење животне средине. По члановима 57. и 73. дефиниса-

на је обавеза локалних самоуправа да до 31. децембра 2009. године оснују буџетске фондове у складу са Законом о буџету и да прибаве сагласност Министарства на програме рада фондова. Измене могу допринети побољшању, али постоји могућност да се одредбе не поштују, јер није дефинисано које мере се примењују уколико локалне самоуправе не изврше обавезе, а још не постоји показатељ да ће Министарство и локалне самоуправе створити услове да се о програмима фондова јавно расправља.

Подзаконска регулатива одређује врсте загађивања и критеријуме за обрачун накнада за загађивање животне средине:

Уредба о врстама загађивања, критеријумима за обрачун накнаде за загађивање животне средине и обвезницима, висини и начину обрачунавања и плаћања накнаде („Службени гласник РС“, број 113/2005, 6/2007, 8/2010, 102/2010) – ближе уређује накнаду за загађивање животне средине и за супстанце које оштећују озонски омотач. Врсте загађивања, у смислу ове Уредбе, су сва загађивања животне средине која потичу од ових извора:

1. Емисије појединачних извора загађења:
  - Сумпор-диоксид (извори су технолошки процеси, индустријски погони, уређаји и објекти из којих се испушта у ваздух у количини већој од 100 килограма сумпор-диоксида годишње, у висини од 5.330 динара за једну тону емисије).
  - Азот-диоксид (у количини већој од 30 килограма годишње, 4.264 динара за једну тону емисије)
  - Прашкасте материје (у количини већој од 10 кг годишње, 8.528 динара за једну тону емисије)
2. Произведени и одложени отпад – обрачунава се према врсти, количини и особинама отпада произведеног или одложеног у периоду од годину дана.
3. Супстанце које оштећују озонски омотач – обрачунава се према увезеној количини тих супстанци у периоду од 3 месеца (45 динара за један килограм увезене супстанце).
4. Возила на моторни погон – према врсти мотора, погонског горива, радне запремине и старости возила.
5. Пластичне полиетиленске кесе – са адитивима 1.000 динара, без адитива 20.000 динара по тони кеса стављених на тржиште Републике Србије.

У складу са чланом 21. Уредбе, министар сваке године прописује усклађене износе накнада*³. Усклађене износе прописује: **Правилник о утврђивању усклађених износа накнаде за загађивање животне средине** („Службени гласник РС“, број 7/2011)

Правилник о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распоред средстава са тих рачуна („Сл. гласник РС“, број 20/2007, 25/2007, 37/2007, 63/2007, 25/2008, 50/2008, 3/2009, 26/2009, 37/2009, 64/2009, 110/2009, 11/2010, 31/2010 и 40/2010) – прописује 5 уплатних рачуна за наведене накнаде. Дајемо листу шифри, опис свих рачуна и целе уплатне бројеве из Плана рачуна за уплату јавних прихода:

---

³* Накнаде се усклађују годишње са стопом раста цена на мало, према подацима републичке организације надлежне за послове статистике

Шифра	Назив рачуна	Број уплатног рачуна
714545	Накнада за загађивање природних богатстава *4	840 – 714545843 – 34
714547	Накнада за загађивање животне средине	840 – 714547843 – 48
714548	Накнада за супстанце које оштећују озонски омотач	840 – 714548843 – 55
714549	Накнаде од емисије SO ₂ , NO ₂ , прашкастих материја и одложен отпад	840 – 714549843 – 62
714562	Посебна локална накнада за заштиту и унапређење животне средине	840 – 714562843 – 56

Тренутно стање финансирања заштите животне средине на локалном нивоу

Циљеви овог дела истраживања били су:

1. Одређивање броја и идентификација локалних самоуправа у АП Војводини које нису основале буџетски фонд за заштиту животне средине, или које нису тражиле или добиле сагласност Министарства животне средине на програм фонда.
2. Одређивање броја и идентификација општина које немају усвојену одлуку о посебној накнади за заштиту животне средине.
3. Одређивање укупне суме средстава коју је свака општина у АП Војводини остварила као буџетски приход, а који је по закону морала да утроши на програме заштите животне средине.

Методе истраживања биле су анкета упућена локалним самоуправама и захтев за остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја упућен Управи за трезор при Министарству финансија. Током пролећа 2010. године, Министарство животне средине и просторног планирања је спровело инспекцијски надзор примене Закона о заштити животне средине на целокупном подручју Републике Србије у вези оснивања локалних фондова, програмира рада и увођења локалних накнада. Користили смо податке који су добијени током надзора и објављени на интернет презентацији Министарства. Резултати су следећи:

1) ФОНДОВИ – По подацима које су нам доставиле општине, у АП Војводини почетком 2011. године било је 6 локалних самоуправа које још увек нису основале свој буџетски фонд за заштиту животне средине. То су општине Бач, Бачка Топола, Мали Иђош, Нова Црња, Нови Бечеј и Сремски Карловци. Подаци које је објавило Министарство у мају 2010. године говоре о 13 таквих општина – Бач, Бела Црква, Чока, Кикинда, Мали Иђош, Нова Црња, Нови Кнежевац, Опово, Пећинци, Сечањ, Шид, Житиште, Сремски Карловци. Можемо говорити о помаку на боље и већем броју општина са основаним фондом у периоду мај 2010 – фебруар 2011. Такође, уочава се неколико општина које по подацима Министарства имају фондове, а по одговорима које смо добили од тих општина – немају, па остаје недоумица чији је податак тачан.

4* Овај рачун је отворен на основу прописа који се више не примењује и на њему већ дуже време није било уплата, јер више не постоје законске обавезе. Рачун ће бити угашен након измене Правилника.

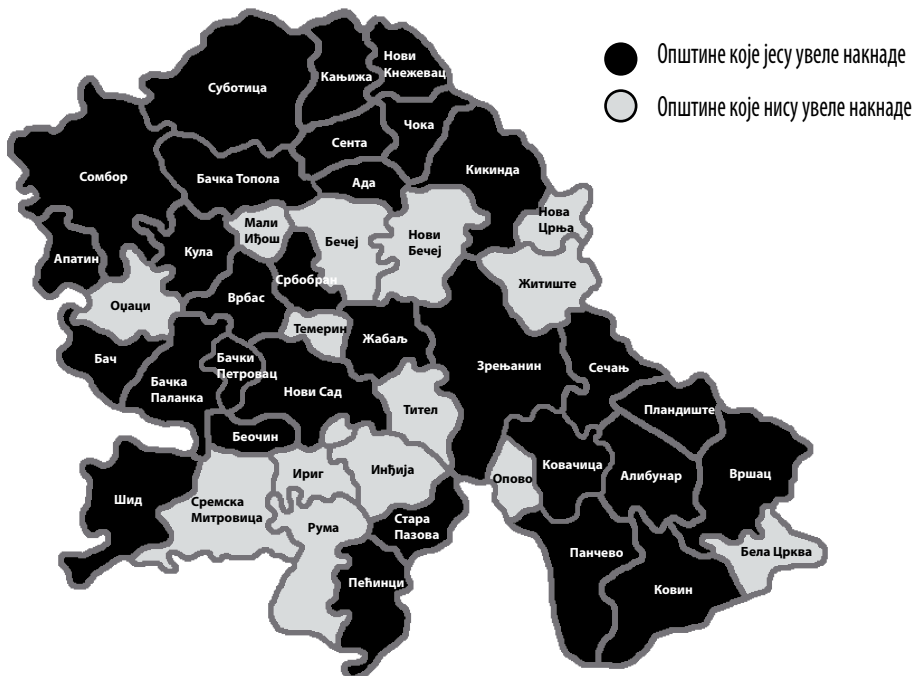

Када је у питању садржај програма фондова, за које намене је одређено да се троше планирана средства, тек око једне трећине општина има сагласност Министарства на програм рада. Цитирамо податке које је Министарство објавило крајем маја 2010. годин на свом интернет сајту, за подручје Републике Србије:

„Од укупно 145 општина и градова, њих 117 има буџетски фонд за заштиту животне средине; програм наменског коришћења средстава има само 50 општина и градова, од чега 34 има сагласност Министарства, десет је послало захтев и чека одговор, или је у процесу усаглашавања са Законом (корекција на основу добијених примедби), док шест њих има усвојен програм, али без сагласности Министарства. Што се тиче програма за заштиту животне средине - има га 48 општина и градова.”

2) НАКНАДЕ – Свака општина има право да уведе локалне накнаде за заштиту животне средине. Како се ради о новом „намету“, а у времену економске кризе сваки нови трошак изазива негодовање грађана и критике опозиције, увођење накнада је осетљиво питање.

У утврђивању која општина јесте увела локалне накнаде, користили смо две методе – анкету за општине и податке Управе за трезор о приливу на рачун са шифром 714562. Уколико на овом рачуну има значајног прилива који се најмање мери стотинама хиљада динара годишње, свакако да за тако нешто постоји правни основ који дефинише ко, зашто и колико плаћа, дакле то је сигуран показатељ постојања локалне одлуке о накнадама, без обзира какав су одговор, можда и нетачан, дале општине у анкети. Са друге стране, ако прилива нема, то још увек не значи да одлуке нема, нарочито ако су одлуке донете крајем 2010. године, па у тој години није било уплата. На основу ове две методе, саставили смо списак од 30 општина које имају уведено локалну накнаду за заштиту животне средине. У табели је дат преглед општина и градова и дат је списак бројева локалних докумената у којима су објављене одлуке о накнадама.

Општине и градови у АП Војводини које ИМАЈУ уведене локалне накнаде за заштиту животне средине (стање – децембар 2010) и број Сл. листа у којем је одлука објављена	Општине и градови у АП Војводини које НЕМАЈУ уведене локалне накнаде за заштиту животне средине (стање – децембар 2010)
Ада, 3/2010, 11/2010, 17/2010	Бечеј
Алибунар, 1/2010, 1/2011	Бела Црква
Апатин, 3/2010	Инђија
Бач	Ириг
Бачка Паланка	Мали Иђош
Бачка Топола, 3/2004	Нова Црња
Бачки Петровац, 14/2008, 7/2010	Нови Бечеј
Беочин	Оџаци
Чока, 16/2010	Опово
Кажинђа, 9/2010	Рума
Кикинда, 12/2010	Сремска Митровица
Ковачица, 3/2010	Темерин
Ковин, 20/2008, 13/2010	Тител
Кула, 3/2010	Житиште
Нови Кнежевац, 2/2003, 5/2010	Сремски Карловци
Нови Сад, 4/2010	
Панчево, 15/2010	
Пећинци, 53/2010	
Планиште, 5/2010	
Сечањ, 6/2010	
Сента, 1/2006	
Сомбор, 10/2010	
Србобран, 8/2010, 12/2010	
Стара Пазова, 2/2010	
Суботица, 6/2010	
Шид, 24/2010	
Врбас, 3/2007	
Вршац, 3/2007	
Зрењанин, 1/2011	
Жабал, 9/2010	
30	15

По подацима Министарства из маја 2010. године: „Накнаду за заштиту и унапређење животне средине има 91, од чега 45 општина и градова има позитивно мишљење Министарства, шест је након добијеног мишљења изменило своје одлуке, или је у процесу усаглашавања са добијеним сугестијама, или је у поступку добијања мишљења, док чак 41 општина нема мишљење Министарства. Неке општине га нису ни тражиле.”

По приливу средстава на уплатни рачун са шифром 714562 можемо пратити и пораст броја општина које су увеле посебне накнаде за заштиту и унапређење животне средине. У последњих 5 година, број ових општина је у сталном порасту, па тако је почетком 2011. године две трећине општина ове накнаде има, што се упоредо може видети у датој табели:

Година	Имају накнаде	Немају накнаде
2006	21	24
2007	25	20
2008	25	20
2009	26	19
2010	30	15

3) УКУПНА СРЕДСТВА У АП ВОЈВОДИНИ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ – Посебно важно питање на које смо у истраживању желели да дамо одговор јесте колика је укупна сума средстава коју је свака општина у АП Војводини остварила као буџетски приход од кад се примењује Закон (период 2006 – 2010), а која се по том Закону морала утрошити на програме заштите животне средине. Управи за трезор смо упутили захтев за остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја. У захтеву смо тражили податке колико су све општине са подручја АП Војводине (укупно 45 општина, са пореским шифрама 201 – 244 и 250) појединачно приходовале у својим локалним буџетима средстава за 2006, 2007, 2008, 2009. и 2010. годину на основу свих накнада за заштиту животне средине. Документи из којих се ови подаци могу извући су годишњи Извештаји о бруто наплати јавних прихода које Управа за трезор шаље својим филијалама. Управа нам је послала одговор са свим траженим подацима, на основу којих смо саставили табелу колико је која општина остварила буџетских прихода по свим предвиђеним основама у последњих пет година, а који су морали по закону бити утрошени за заштиту животне средине.

Општина	шифра	шифра рачуна	2006	2007	2008	2009	2010
Ада Становника: 18.994 Динара: 8.705.770	201	714547	1316592	1433207	1500911	1256511	1171590
		714548	0	0	0	0	331765
		714549	0	0	0	0	0
		714562	2640	453	9017	11455	1671629
		Укупно	1319232	1433660	1509928	1267966	3174984
Алибунар Становника: 22.954 Динара: 9.229.885	202	714547	1200840	1352355	1451397	1287056	1225321
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	1049090	387077	388517	416302	471930
		Укупно	2249930	1739432	1839914	1703358	1697251
Апатин Становника: 32.813 Динара: 34.438.173	203	714547	2203317	2275427	2471151	2176515	2022473
		714548	0	0	0	0	0
		714549	268901	725536	311934	149591	472040
		714562	3328312	4434066	4462454	3391648	5744808
		Укупно	5800530	7435029	7245539	5717754	8239321
Бач Становника: 16.268 Динара: 16.705.618	204	714547	1142130	1334875	1481962	1221571	1246748
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	204029	102014	0
		714562	1547643	1972268	2686855	2262102	1503421
		Укупно	2689773	3307143	4372846	3585687	2750169
Бачка Паланка Становника: 60.966 Динара: 53.848.339	205	714547	3876653	4347744	4709472	3923120	3718392
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	185214
		714562	3506965	4845855	5092237	9358593	10284094
		Укупно	7383618	9193599	9801709	13281713	14187700

Општина	шифра	шифра рачуна	2006	2007	2008	2009	2010
Бачка Топола Становника: 38.245 Динара: 15.690.551	206	714547	2371955	2533663	2679075	2337088	2067649
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	557	3129	5845	12246
		714562	679696	713607	721093	775861	789087
		Укупно	3051651	3247827	3403297	3118794	2868982
Бачки Петровац Становника: 14.681 Динара: 8.733.191	207	714547	983927	1103595	1217801	1009305	944238
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	0	0	0	641004	2833321
		Укупно	983927	1103595	1217801	1650309	3777559
Бечеј Становника: 40.987 Динара: 14.077.237	208	714547	2689969	2998973	3266976	2662468	2434778
		714548	0	0	0	0	988
		714549	8007	4529	0	1479	3518
		714562	1153	0	2695	553	1151
		Укупно	2699129	3003502	3269671	2664500	2440435
Бела Црква Становника: 20.367 Динара: 5.469.525	209	714547	1029924	1135429	1150378	1073422	1024572
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	49119	2451	4086	44	100
		Укупно	1079043	1137880	1154464	1073466	1024672
Беоцин Становника: 16.086 Динара: 248.263.684	210	714547	1431553	1573584	1545441	1295263	1190040
		714548	0	0	0	0	0
		714549	2483338	3758188	1177476	3268534	2891195
		714562	43913193	43111187	49333116	54519128	36772448
		Укупно	47828084	48442959	52056033	59082925	40853683

Општина	шифра	шифра рачуна	2006	2007	2008	2009	2010
Чока Становника: 13.832 Динара: 3.288.882	211	714547	629299	682144	716955	641924	614865
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	650	700	100	8093	-5848
		Укупно	629949	682844	717055	650017	609017
Инђија Становника: 49.609 Динара: 18.052.422	212	714547	3214911	3664193	4160740	3620160	3389508
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	2325	0	100	485	0
		Укупно	3217236	3664193	4160840	3620645	3389508
Ириг Становника: 12.329 Динара: 4.123.452	213	714547	741263	816422	878708	805195	719751
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	37566	510	98936	24933	168
		Укупно	778829	816932	977644	830128	719919
Кањижа Становника: 27.510 Динара: 15.963.881	214	714547	2167116	2375857	2590722	2142107	2004496
		714548	0	0	0	0	0
		714549	40581	0	0	34998	158135
		714562	917	114305	216548	1667702	2450397
		Укупно	2208614	2490162	2807270	3844807	4613028
Кикинда Становника: 67.002 Динара: 54.647.539	215	714547	3542400	3777219	3982840	3353977	3023762
		714548	0	0	0	0	0
		714549	442359	721405	618846	1187429	-357258
		714562	6401855	6642077	6987432	7070982	7252214
		Укупно	10386614	11140701	11589118	11612388	9918718

Општина	шифра	шифра рачуна	2006	2007	2008	2009	2010
Ковачица Становника: 27.890 Динара: 17.427.792	216	714547	1573014	1722501	1912396	1635130	1536419
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	118519	282416	453326
		714562	1249918	1279252	1359551	1353761	2951589
		Укупно	2822932	3001753	3390466	3271307	4941334
Ковин Становника: 36.802 Динара: 60.266.732	217	714547	1946928	2278194	2662296	2227854	2239797
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	4191395	10334307	9404891	12890791	12090279
		Укупно	6138323	12612501	12067187	15118645	14330076
Кула Становника: 48.353 Динара: 48.117.867	218	714547	2665293	2857379	3231883	2743493	2524268
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	77379	37161	357736
		714562	23114	367064	715270	13461960	19055867
		Укупно	2688407	3224443	4024532	16242614	21937871
Мали Иђош Становника: 13.494 Динара: 3.278.594	219	714547	564646	702528	729529	650973	601045
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	2235	8759	13542	2056	3281
		Укупно	566881	711287	743071	653029	604326
Нова Црња Становника: 12.705 Динара: 2.680.179	220	714547	518380	576323	598987	508152	466032
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	7942	20	0	607	3736
		Укупно	526322	576343	598987	508759	469768

Општина	шифра	шифра рачуна	2006	2007	2008	2009	2010
Нови Бечеј Становника: 26.924 Динара: 6.878.342	221	714547	1244587	1423841	1548779	1274731	1172568
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	93984	9688	108079
		714562	400	885	0	0	800
		Укупно	1244987	1424726	1642763	1284419	1281447
Нови Кнежевац Становника: 12.975 Динара: 6.533.849	222	714547	692505	744252	775327	629340	566367
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	522616	561095	564772	648339	829236
		Укупно	1215121	1305347	1340099	1277679	1395603
Нови Сад Становника: 299.294 Динара: 395.531.712	223	714547	28630424	32339818	34285932	29156107	27315594
		714548	0	0	0	0	0
		714549	1474371	1076653	1182725	2006812	2300931
		714562	15661733	17714474	16588843	38073840	147630450
		Укупно	45766528	51130945	52057500	69236759	177246975
Оџаци Становника: 35.582 Динара: 8.718.418	224	714547	1537626	1685146	1925132	1727527	1545182
		714548	0	0	0	0	0
		714549	9424	0	148166	134418	0
		714562	2376	0	439	1519	1463
		Укупно	1549426	1685146	2073737	1863464	1546645
Опово Становника: 11.016 Динара: 3.846.566	225	714547	717506	821053	816304	684421	615502
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	9165	13510	149429	11400	8276
		Укупно	726671	834563	965733	695821	623778

Општина	шифра	шифра рачуна	2006	2007	2008	2009	2010
Панчево Становника: 127.162 Динара: 1.743.293.264	226	714547	9132375	10305863	10974522	9364084	8353485
		714548	0	0	0	0	0
		714549	9204757	13775451	10592223	4699868	10696348
		714562	198422996	357616668	378077784	346945488	365131352
		Укупно	216760128	381697982	399644529	361009440	384181185
Пећинци Становника: 21.506 Динара: 43.387.473	227	714547	1384599	1709251	1840150	1534317	1338429
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	174499	618244	1515831
		714562	9019126	7251092	6114873	5809029	5078033
		Укупно	10403725	8960343	8129522	7961590	7932293
Пландиште Становника: 13.377 Динара: 5.485.139	228	714547	622720	698587	775126	700281	668812
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	356613	347275	359896	506963	448866
		Укупно	979333	1045862	1135022	1207244	1117678
Рума Становника: 60.006 Динара: 25.148.019	229	714547	4516855	5112153	5698324	4813456	4612056
		714548	0	0	0	0	0
		714549	12868	110531	41836	0	190346
		714562	10965	16756	1961	5190	4722
		Укупно	4540688	5239440	5742121	4818646	4807124
Сечањ Становника: 16.377 Динара: 9.409.736	230	714547	608356	710159	785451	659970	619545
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	1114988	2323536	1981701	341457	264573
		Укупно	1723344	3033695	2767152	1001427	884118

Општина	шифра	шифра рачуна	2006	2007	2008	2009	2010
Сента Становника: 25.568 Динара: 21.275.058	231	714547	1840020	1994020	2159453	1874125	1650632
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	27064	95522	88376
		714562	75	400888	1385028	1616265	8143590
		Укупно	1840095	2394908	3571545	3585912	9882598
Сомбор Становника: 97.263 Динара: 40.023.719	232	714547	5887723	6068843	6755176	6088871	5588051
		714548	0	0	0	0	0
		714549	43823	84999	181425	0	12590
		714562	1052899	1251716	2587577	2926330	1493696
		Укупно	6984445	7405558	9524178	9015201	7094337
Србобран Становника: 17.855 Динара: 10.716.227	233	714547	1313164	1443392	1754622	1380401	1262620
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	575522	617511	586512	627374	1155109
		Укупно	1888686	2060903	2341134	2007775	2417729
Сремска Митровица Становника: 85.902 Динара: 34.024.418	234	714547	6203606	6868058	7384402	6432988	5881602
		714548	0	0	0	0	0
		714549	521341	464706	258624	0	0
		714562	6985	0	1461	100	545
		Укупно	6731932	7332764	7644487	6433088	5882147
Стара Пазова Становника: 67.576 Динара: 34.733.480	235	714547	4708455	5519748	6190418	5412734	5076447
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	1800
		714562	611	4971	1457	313	7816526
		Укупно	4709066	5524719	6191875	5413047	12894773

Општина	шифра	шифра рачуна	2006	2007	2008	2009	2010
Суботица Становника: 148.401 Динара: 280.393.315	236	714547	11175663	12461883	13609803	11675551	10616447
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	6897	3713	80939
		714562	41392793	34425983	42809493	41021438	61112712
		Укупно	52568456	46887866	56426193	52700702	71810098
Шид Становника: 38.973 Динара: 12.558.943	237	714547	2229129	2546227	2825489	2493415	2353766
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	4075	6420	1761	0	98661
		Укупно	2233204	2552647	2827250	2493415	2452427
Темерин Становника: 28.275 Динара: 11.967.356	238	714547	2127248	2535867	2738214	2356484	2208077
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	611	145	0	710	0
		Укупно	2127859	2536012	2738214	2357194	2208077
Тител Становника: 17.050 Динара: 5.282.465	239	714547	1007640	1095727	1206523	1018983	953446
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	0	0	0	0	146
		Укупно	1007640	1095727	1206523	1018983	953592
Врбас Становника: 45.852 Динара: 181.105.399	240	714547	2981140	3425322	3747647	2954993	2838222
		714548	0	0	0	0	0
		714549	105161	35341	1092624	1999658	1972266
		714562	34242202	27072559	32501910	19726903	46409451
		Укупно	37328503	30533222	37342181	24681554	51219939

Општина	шифра	шифра рачуна	2006	2007	2008	2009	2010
Вршац Становника: 54.369 Динара: 40.324.087	241	714547	3604631	3848085	4107562	3448366	3137749
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	2088	129945	45053
		714562	4300466	3259410	5248292	4007765	5184675
		Укупно	7905097	7107495	9357942	7586076	8367477
Зрењанин Становника: 132.051 Динара: 239.748.642	242	714547	9562629	10663288	11516642	9658420	8408509
		714548	465120	508776	817485	82	0
		714549	591548	587338	509337	1720469	-179423
		714562	31522370	36791767	37139631	34011256	45464398
		Укупно	42141667	48551169	49983095	45390227	53693484
Жабаль Становника: 27.513 Динара: 16.784.487	243	714547	2004051	2349042	2393944	1985628	1863667
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	73292	46910
		714562	25022	823000	975303	777660	4166968
		Укупно	2029073	3172042	3369247	2836580	6077545
Житиште Становника: 20.399 Динара: 4.872.146	244	714547	896996	1038117	1154424	916815	863769
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	0	2025	0	0	0
		Укупно	896996	1040142	1154424	916815	863769
Сремски Карловци Становника: 8.839 Динара: 3.244.302	250	714547	550258	614288	676492	638566	764698
		714548	0	0	0	0	0
		714549	0	0	0	0	0
		714562	0	0	5145	0	0
		Укупно	550258	614288	681637	638566	764698

Анализом табела можемо проучити и неке друге чињенице које нису непосредно повезане са темом нашег истраживања. На пример, можемо пратити ефекте економске кризе, који су приметни у 2009. години, јер је тада забележен значајан пад буџетских прихода. Посебно је занимљив пад наплате накнаде за возила на моторни погон (шифра 714547), што је показатељ смањења броја возила и пада животног стандарда.

Укупни приходи 45 општина АП Војводине у периоду 2006 – 2010, по основу свих накнада за заштиту животне средине били су нешто већи од 3,8 милијарди динара, и то је био минималан износ по закону предвиђен да се утроши на локалне програме заштите животне средине. Када се та сума раздвоји на године, уочава се да је најмањи износ приходован 2006. године, да је у наредне две године значајно растао, чак више у реалном (због пада курса евра) него у номиналном износу, да је у 2009. години због економске кризе забележен велики пад, а у 2010. години се појављују знаци опоравка, али не због изласка из кризе и повећања наплата републичких накнада, већ због повећања броја општина које су увеле локалне накнаде и повећања делатности и износа средстава обухваћених тим накнадама.

Упоредне податке приказујемо у следећој табели. У првој колони је година, у другој номинални износ средстава у динарима колико су општине приходовале по основу накнади за заштиту животне средине, у трећој колони је индекс за динаре (2006 = 100), у четвртој је податак о средњем годишњем курсу евра и износ приближно конвертован у евре и у петој колони је индекс за евре (такође 2006 = 100).

Година	Динара	Индекс	Евра	Индекс
2006	560.936.257	100,0	85 = 6,6 милиона	100,0
2007	744.145.938	132,6	80 = 9,3 милиона	140,9
2008	796.832.645	142,1	83 = 9,6 милиона	145,4
2009	766.940.153	136,7	95 = 8,1 милиона	122,7
2010	960.157.027	171,2	103 = 9,3 милиона	140,9
Укупно	3.829.012.020		42,9 милиона	

Расподела укупног износа средстава није равномерна по општинама, што је логично, јер нису све општине подједнако угрожене загађењем, нити све имају исте еколошке услове и проблеме. У неким заједницама су проблеми толики да грађани већ деценијама очекују решења, еколошка свест је много развијенија и јавност је врло осетљива на проблеме заштите животне средине. Са друге стране, постоје заједнице које немају видљиве тешкоће, а када се проблеми и јаве, они нису драматични и не изазивају снажне реакције јавности. У тим заједницама је тешко очекивати развијену еколошку свест, па самим тим ни богат и разноврстан систем накнада и програм заштите животне средине.

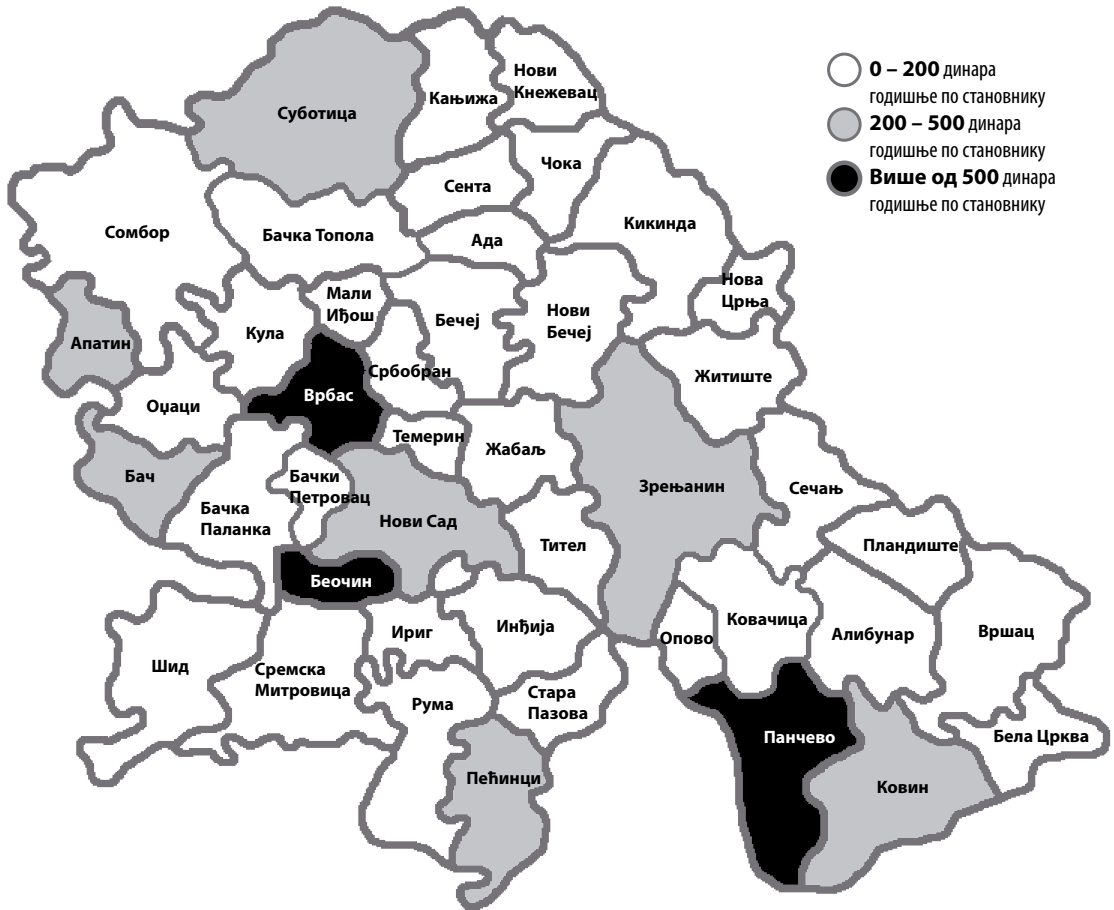
Највећи номинални буџетски приход од накнада за заштиту животне средине има Град Панчево. За пет година, градска каса је напуњена са 1,74 милијарде динара само на основу накнада за заштиту животне средине, што је више од 45% укупних локалних прихода у АП Војводини. Од тога је 92 – 95% пореклом од локалних накнада, а остало је од републичких. С обзиром на структуру привреде и степен загађења, потпуно је логично и очекивано да Панчево буде локална самоуправа са највећим приходима од „еколошке таксе“. На другом месту је Град Нови Сад, са око 396 милиона динара, или око 10,3%. Следећи на листи су градови и општине у којима постоје и раде значајни индустријски загађивачи – Суботица, Беоцин, Зрењанин, Врбас, Ковин, Кикинда, Бачка Паланка и Кула, док све остале општине укупно учествују у приходима са 13,7%.

Како општине и градови немају исти број становника, ове цифре не показују прави однос колико која општина мора најмање да уложи у заштиту животне средине. Зато ћемо податке о износу новца да сведемо на динаре по броју становника. У таквом односу, општина Беоцин је на првом месту, са укупном наплатом за пет година од 15.434 динара по становнику, или нешто више од 3.000 динара годишње. На другом месту је Панчево са 13.709 динара, а далеко иза њих су Врбас и Пећинци са 3.950 и 2.017 динара по становнику за период од пет година. Троделна табела која следи приказује номинални износ динара колико је која локална самоуправа у АП Војводини наплатила накнада за заштиту животне средине за период од пет година, колико је то процената од укупног износа за целу АП, и колико је то динара по глави становника.

рб	Општина	Динара	%	рб	Општина	
1	Панчево	1743293264	45,5	1	Беоцин	15434
2	Нови Сад	396247857	10,3	2	Панчево	13709
3	Суботица	280393315	7,3	3	Врбас	3950
4	Беоцин	248263684	6,5	4	Пећинци	2017
5	Зрењанин	239748642	6,3	5	Суботица	1889
6	Врбас	181105399	4,7	6	Зрењанин	1816
7	Ковин	60266732	1,6	7	Ковин	1638
8	Кикинда	54647539	1,4	8	Нови Сад	1324
9	Бачка Паланка	53848339	1,4	9	Апатин	1049
10	Кула	48117867	1,3	10	Бач	1027
11	Пећинци	43387473	Све остале 13,7%	11	Кула	995
12	Вршац	40324087		12	Бачка Паланка	883
13	Сомбор	40023719		13	Сента	832
14	Стара Пазова	34733480		14	Кикинда	816
15	Апатин	34438173		15	Вршац	742
16	Сремска Митровица	34024418		16	Ковачица	625
17	Рума	25148019		17	Жабалъ	610
18	Сента	21275058		18	Србобран	600
19	Инђија	18052422		19	Бачки Петровац	595
20	Ковачица	17427792		20	Кањижа	580
21	Жабалъ	16784487		21	Сечањ	575

22	Бач	16705618	Све остале 13,7%	22	Стара Пазова	514
23	Кањижа	15963881		23	Нови Кнежевац	504
24	Бачка Топола	15690551		24	Ада	458
25	Бечеј	14077237		25	Темерин	423
26	Шид	12558943		26	Рума	419
27	Темерин	11967356		27	Сомбор	411
28	Србобран	10716227		28	Бачка Топола	410
29	Сечањ	9409736		29	Пландиште	410
30	Алибунар	9229885		30	Алибунар	402
31	Бачки Петровац	8733191		31	Сремска Митровица	396
32	Оџаци	8718418		32	Сремски Карловци	367
33	Ада	8705770		33	Инђија	364
34	Нови Бечеј	6878342		34	Опово	349
35	Нови Кнежевац	6533849		35	Бечеј	343
36	Пландиште	5485139		36	Ириг	334
37	Бела Црква	5469525		37	Шид	322
38	Тител	5282465		38	Тител	310
39	Житиште	4872146		39	Бела Црква	269
40	Ириг	4123452		40	Нови Бечеј	255
41	Опово	3846566		41	Оџаци	245
42	Чока	3288882		42	Мали Иђош	243
43	Мали Иђош	3278594		43	Житиште	239
44	Сремски Карловци	3244302		44	Чока	238
45	Нова Црња	2680179		45	Нова Црња	211
Укупно динара		3.829.012.020		100%	Динара по становнику 1884,36	

Упоредним проучавањем података може се уочити једна правилност, а то је да мање и економски неразвијеније општине, нарочито ако немају индустријске загађиваче, за заштиту животне средине наплаћују далеко мање средстава него веће и развијеније. То не значи да су еколошки проблеми ту мање важни или да их нема, већ је то показатељ тежине стања у којем се ове средине налазе, па су представници локалних власти одредили друге приоритете. Из АП Војводине, у групу најнеразвијенијих у Србији, спада пет општина и скоро све су на самом дну по улагањима у заштиту животне средине. Из ове групе најбоље пласирана је општина Пландиште, на 29. месту, са 410 динара по становнику, или 82 динара годишње. Одмах до Пландишта је Алибунар, затим Бела Црква на 39. месту са 53,8 динара годишње, а на самом дну, на 43. и 45. месту су Житиште и Нова Црња, са тек нешто више од 40 динара по становнику

годишње. Малим и економски недовољно развијеним локалним самоуправама држава треба да посвети много више пажње, јер ће се велики и јаки већ некако снаћи, али мали и неразвијени такве могућности немају. Ова табела показује да у АП Војводини постоји још доста простора за увођење нових накнада, или за повећање постојећих, иако то није популарна мера ни код грађана, нарочито не код политичара. Међутим, ако се грађанима објасни да су тренутна њихова улагања у заштиту животне средине недопустиво ниска, на пример 50 динара годишње, а да ће се новим накнадама тај износ повећати, на пример, на 200 динара годишње или за нових 12 динара месечно, па још ако се понуде конкретни и добри програми, то је прихватљиво чак и за најнеразвијеније општине.

Занимљиво је пратити и индекс повећања износа који је наплаћен по општинама, у поређењу са 2006. годином. У скоро свим општинама је забележен стални пораст прихода, осим у 2009. години. Највећи пораст у посматраном периоду бележе Кула и Сента, а највећи пад Алибунар и Пећинци. Све општине које имају пад, или које бележе стагнацију, или у којима приходи осцилују, морале би да преиспитају своју политику локалних накнада за заштиту животне средине. Прво, у условима пораста обавеза, захтева и цена, са смањеним приходима, није могуће одржавати ниво услуга према грађанима, а друго, у условима великих осцилација прихода, није могуће квалитетно планирати активности и буџет фонда за наредну годину.

	2006	2007	2008	2009	2010	Општински просек
Ада	100	108.67	114.46	96.11	240.67	131.98
Алибунар	100	77.31	81.77	75.71	75.44	82.05
Апатин	100	128.18	124.91	98.57	142.05	118.74
Бач	100	122.95	162.57	133.31	102.25	124.22
Бачка Паланка	100	124.51	132.75	179.88	192.15	145.86
Бачка Топола	100	106.43	111.52	102.2	94.01	102.83
Бачки Петровац	100	112.16	123.76	167.72	383.93	177.51
Бечеј	100	111.28	121.14	98.72	90.41	104.31
Бела Црква	100	105.45	106.99	99.48	97.74	101.93
Беоцин	100	101.28	108.84	123.53	85.42	103.81
Чока	100	108.39	113.84	103.18	96.68	104.42
Инђија	100	113.89	129.33	125.54	105.35	114.82
Ириг	100	104.89	125.53	106.58	92.43	105.89
Кањижа	100	112.75	127.10	174.08	208.86	144.56
Кикинда	100	107.26	111.58	111.80	95.49	105.23
Ковачица	100	106.33	120.10	115.88	175.04	123.47
Ковин	100	205.47	196.59	246.29	233.45	196.36
Кула	100	119.94	149.69	604.17	816.02	357.96
Мали Иђош	100	125.47	131.08	115.19	106.60	115.67
Нова Црња	100	109.50	113.81	96.66	89.25	101.84
Нови Бечеј	100	114.44	131.95	103.17	102.93	110.50
Нови Кнежевац	100	107.42	110.28	105.15	114.85	107.54
Нови Сад	100	111.72	113.74	151.28	387.28	172.80
Оџаци	100	108.76	133.84	120.27	99.82	112.54
Опово	100	114.85	132.89	95.75	85.84	105.87
Панчево	100	176.09	183.37	166.54	177.24	160.65
Пећинци	100	86.13	78.14	76.53	76.24	83.41
Пландиште	100	106.79	115.89	123.27	114.13	112.02
Рума	100	115.39	126.46	106.12	105.87	110.77
Сечањ	100	176.03	160.57	58.11	51.30	109.20

Сента	100	130.15	194.09	194.87	537.07	231.24
Сомбор	100	106.03	136.36	134.87	101.57	115.77
Србобран	100	109.12	123.95	106.30	128.01	113.48
Сремска Митровица	100	108.92	113.55	95.56	87.38	101.08
Стара Пазова	100	117.32	131.49	114.95	273.83	147.52
Суботица	100	89.19	107.34	100.25	136.60	106.68
Шид	100	114.3	126.6	111.65	109.82	112.47
Темерин	100	119.18	128.68	110.77	103.77	112.48
Тител	100	108.74	119.73	101.12	94.64	104.85
Врбас	100	81.79	100.03	66.12	137.21	97.03
Вршац	100	89.91	118.38	95.96	105.85	102.02
Зрењанин	100	115.21	118.61	107.71	127.41	113.79
Жабалъ	100	156.33	166.05	139.79	299.52	172.34
Житиште	100	115.96	128.69	102.21	96.29	108.63
Сремски Карловци	100	111.64	123.87	116.05	138.97	118.11
Годишњи просек	100	115.63	127.38	128.42	162.59	

ЗАКЉУЧАК

У нашем истраживању усмерили смо се само на почетни ниво анализе – колико су општине приходовале и колики је тачан износ динара који је свака општина минимално морала по закону да утроши на програме заштите животне средине у периоду 2006 – 2010. године. Други ниво анализе је испитивање колико је од тог новца заиста и утошено за програме заштите животне средине. По подацима Министарства животне средине, а на основу инспекцијског надзора из 2010. године, само око 14% средстава се заиста и троши за законом предвиђене намене. На овај начин, процењује се да је неповратно „отишло“ око 37 милиона евра који су се могли утрошити за акционе и санационе планове, заштиту и унапређење животне средине, рад локалних еколошких ОЦД и друге програме и пројекте.

Инструменти финансирања програма заштите животне средине на локалном нивоу у АП Војводини нису довољно развијени. У периоду 2006 – 2009, велики број општина није имало основане локалне фондове за заштиту животне средине, у Одлукама о буџету није било програма заштите, па су се остварена и законом намењена средства користила у друге сврхе. После измена и допуна Закона, у 2010. години уочава се значајан помак на боље. Број општина које имају основане локалне фондове је висок, али је зато релативно низак оних које

имају сагласност Министарства на програм фонда. У испитиваном периоду је стално растао број општина са уведеним локалним накнадама за заштиту животне средине. До краја 2009. године, у већини општина је у структури прихода доминирао део од републичких накнада, да би се у 2010. години у већини њих тај однос променио у корист локалних накнада, које су сада најважнији приход буџета за заштиту животне средине. Ово је последица смањених прихода од републичких накнада због економске кризе, али и повећања броја општина са уведеном накнадом и повећања износа у општинама које су накнаде увеле раније.

Сматрамо да свака општина треба да уведе локалне накнаде, јер је заштита животне средине право, али и обавеза сваког члана заједнице. Без обзира што су економске прилике тешке, што велики број грађана има тешкоћа са обезбеђивањем основних намирница и средстава за живот, сматрамо да криза не сме бити изговор за нечињење и занемаривање било које области јавног живота. Локалне самоуправе често оклевају да ове накнаде уведу, нарочито ако су у питању општине у којима има загађивача који запошљавају значајан број људи. Међутим, ако се на тај начин повлађује једној страни, постоји могућност да се створи неправедна ситуација у којој ће „једни да се трују за плату, а други ће да се трују за џабе“. Наше истраживање показује да у многим општинама постоји довољно простора за увођење накнада, па зато желимо да охрабримо локалне челнике да те накнаде и уведу. Пре тог корака морају добро да припреме одлуке и аргументовано објасне грађанима разлоге њиховог усвајања, а најбољи начин да одлуке заживе и буду прихваћене јесу одмереност и уравнотеженост износа за различите обвезнике плаћања, транспарентност начина трошења и видљиви ефекти након њиховог увођења.

Постојање стратешких докумената је први елемент реформе и услов за ефикасно и економски рационално решавање проблема у области заштите животне средине. Стратегије садрже анализу тренутног стања, дефинисано будуће жељено стање коме се тежи, дефинисане приоритете, шта је најважније и план активности које је неопходно урадити да би се по приоритетима од тренутног стања стигло до жељеног. Економски инструменти су други корак, јер они дају могућност да остваримо план активности из стратегије.

Наше истраживање је показало да већина општина у АП Војводини нема урађене ни усвојене стратегије, али зато имају основане локалне фондове за заштиту животне средине. Ово је својеврсни парадокс, јер је логичан редослед да се прво уради план, а затим да се створи инструмент спровођења плана, те остаје нејасно на који начин су доносиоци локалних одлука у већини општина одлучили да у програме фондова предложе одређене програме и активности, а не неке друге, које су критеријуме користили и како процењују ефекте предложених програма. Сматрамо да се са постојећим начином доношења одлука не могу утврдити стварни проблеми грађана, одредити прави приоритети и понудити рационална, остварљива и економична решења.

У поређењу са државама окружења, улагања у заштиту животне средине у Србији на локалном нивоу још увек су значајно мања. Али, докле год се постојећа пракса не промени, и то мало средстава која се издвајају трошиће се нерационално и неће допринети решењима. Да би се стање побољшало, потребно је спровести законске, институционалне и подстицајне мере.

3

**УЧЕШЋЕ ГРАЂАНА У
ДОНОШЕЊУ ОДЛУКА**

3 – УЧЕШЋЕ ГРАЂАНА У ДОНОШЕЊУ ОДЛУКА

Иако у званичним документима учешће грађана није одређено као елемент реформе, као представнике цивилног сектора, управо нас највише занима колико грађани заиста учествују у процесима доношења одлука, дефинисању приоритета, спровођењу одређене политике и мониторингу резултата и ефеката. Полазно становиште које нам пружа основу за прихватање учешћа грађана као важног елемента, али и показатеља успеха реформе, је да се важне одлуке, ако желимо да буду функционалне и спроводљиве, морају донети уз учешће грађана. Ако то изостане, постоји ризик да грађани „немају контакт” са неким процесом или документом који одређену политику дефинише, не доживљавају га делом својих потреба и могућности, а последица је неспроводљивост, или спровођење политике која нема суштински утицај на живот у заједници.

По нашем искуству, у Србији међу цивилним сектором влада уверење да је ниво учешћа грађана у процес одлучивања проблематично низак. Опште је мишљење да се грађани не питају много, да тешко утичу на друштвене токове и да је у развој демократског друштва потребно уложити још много времена и напора. Постоје локалне заједнице у којима су јавни, а нарочито економски сектор толико доминантни да је цивилни сектор практично без утицаја. У тим заједницама су грађанске иницијативе умртвљене, људи се већ деценијама снажно обесхрабрују да се баве јавним питањима, заплашени су, побеђени и определили су се да „гледају своја посла”. Сада је врло тешко поново успоставити међусобно поверење и укључити јавност у питања која су по природи јавна. Иако се можда с правом може рећи да су овакве појаве више везане за мале и економски неразвијене заједнице, сведоци смо да се и у великим градовима организују чак и оштри протести, као последица контраверзних одлука власти. Као по правилу, овакво стање се дешава кад локална власт крене путем решавања важних питања без или са врло мало консултација са грађанима (на пример – београдски платани, Дунавски кеј у Новом Саду).

У испитивању стварног стања овог елемента реформе, желели смо да сазнамо колико грађани, кроз своја локална удружења, заиста учествују у процесу одлучивања, или колико сматрају да учествују, да ли постоји и колико је развијено партнерство цивилног и јавног сектора. У том циљу, осмислили смо неколико питања на анкетном листићу који смо послали невладиним организацијама.

На питање: „Да ли ваша општина/град има усвојен стратешки документ заштите животне средине (ЛЕАП или Зелена агенда)?”, које је упућено цивилном сектору, 23 организације (50%) је одговорило нетачно. Углавном је у питању било неупућеност да такав документ постоји, док је ређи случај нетачности био одговор да документ постоји у заједници која га нема. Укупно 16 организација (34,8%) не зна да у њиховим општинама постоји основан Фонд за заштиту животне средине, а њих 19 (41,3%) није упознато да локална самоуправа има законску обавезу оснивања таквих фондова, нити какве могућности има цивилни сектор за учешћем у креирању локалне политике заштите животне средине. То што половина анкетираних ОЦД, међу којима су биле и угледне, већ афирмисане еколошке организације, нетачно одговара о постојању локалног стратешког документа, указује нам на неколико могућих проблема. Најнеповољнији, али на-

жалост и најлогичнији узрок је да су документи развијани и креирани без учешћа цивилног сектора, па овај сектор није информисан о стварном статусу документа, његовом садржају, начину спровођења, или га не доживљава као корисну могућност за себе или своју заједницу.

На питање: „Да ли ваша општина/град организује јавне расправе о програму рада Фонда?“, што би требао да буде бар саставни део расправе о буџету, ако не тема за посебну расправу, само 6 општина (или 13,3%) је одговорило да такве јавне скупове организује. То су општине Бачки Петровац, Пећинци, Пландиште, Шид, Зрењанин и Житиште. Што се тиче цивилног сектора, само 3 организације (или 6,5%) одговориле су да добијају од своје локалне самоуправа позиве када се такви јавни догађаји организују (једна из Бачког Петровца), док су све четири анкетирани организације из Зрењанина одговориле да позиве не добијају. Две организације које добијају позиве напоменуле су да се расправе одржавају само формално, јер се примедбе цивилног сектора не уважавају.

На питање: „Оцените укупну сарадњу између еколошких НВО у вашој општини/ граду и ваше локалне самоуправе (партнерство, финансирање и друге врсте помоћи и сарадње)“, Велика већина анкетираних ОЦД одговорила је да није задовољна сарадњом са својом локалном самоуправом. Од пет понуђених одговора, два су биле негативна (нема сарадње и недовољна), а три са позитивним ставом (довољна, добра, одлична). Чак 74% анкетираних ОЦД, оценила је сарадњу са локалном самоуправом негативно, као недовољну и без сарадње). Само две организације су своју сарадњу са општином оцениле као одличну, седам као добру, а три као довољну. У 2009. години, 16 локалних самоуправа је дотирало пројекте невладиних организација са свог подручја са укупно око 4 милиона динара, а у 2010. тај број је порастао на 20 општина, са укупним износом од 5,9 милиона динара.

Оцена сарадње	Број НВО	%
1 – Нема сарадње	7	15,2
2 – Недовољна	27	58,7
3 – Довољна	3	6,5
4 – Добра	7	15,2
5 – Одлична	2	4,4
Укупно	46	100,0

ЗАКЉУЧАК

Резултати анкете показују да се и овај елемент реформе мора унапредити и на њему доста радити, јер постоји значајан раскорак како цивилни сектор у односу на јавни види и доживљава неки проблем. Учешће грађана у одлучивању и креирању политике заштите животне средине на локалном нивоу није задовољавајуће. Врло је мали број општина у АП Војводини, које укључују невладине организације са свог подручја у процес одлучивања. Са друге стране, постоји воља цивилног сектора да учествује у локалним политичким процесима и допринесе квалитету живота у заједници. Да би се то и остварило, потребно је обезбедити услове за такво укључење, пре свега треба подићи капацитете локалних ОЦД, унапредити њихова знања и вештине из области стратешког планирања, функционисања локалне управе, економских инструмената и јавног заговарања. Финансирање велике већине еколошких организација је тешко, а подршка локалних самоуправа је скромна. Постоји још неколико тачака у којима цивилни и јавни сектор не виде исте проблеме на исти начин. Без дубље анализе, идентификовати праве разлоге за постојање неслагања међу секторима није могуће, али наше искуство и сазнања нам омогућавају да их претпоставимо. Значајна разлика у виђењу истих проблема доказује широко распрострањен и дубок недостатак партнерства грађана и власти у процесу доношења одлука, креирања и спровођења локалне политике заштите животне средине.

ПРЕДЛОГ МЕРА

На основу резултата истраживања, предлажемо надлежним државним органима Републике Србије и Аутономне Покрајине Војводине следеће мере које могу унапредити локалну политику заштите животне средине и побољшати садашње стање. Неке мере биле би привремене, а неке би требало да остану трајно на снази.

- Потребно је законом недвосмислено утврдити обавезу израде локалних стратешких планова заштите животне средине по угледу на државе окружења. Поставити временски рок до када све локалне самоуправе морају да испуне ову обавезу (Скупштина Републике Србије, Влада Републике Србије, Министарство животне средине).
- Потребно је законом, подзаконским актима, прописима и другом правном регулативом утврдити мере које ће држава предузети уколико јединица локалне самоуправе не спроведе законске обавезе у прописаном року. Мере могу бити, на пример, привремено обустављање исплате трансферних средстава, или постављање услова на државним конкурсима тако да се не могу пријавити општине које нису испуниле законске обавезе (Министарство животне средине, Фонд за заштиту животне средине републике Србије, Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Канцеларија за одрживи развој недовољно развијених подручја, Влада АП Војводине – Секретаријати за заштиту животне средине и за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу).
- Приликом давања саласности на годишњи програм рада локалних фондова за заштиту животне средине, поред већ постојећих критеријума, потребно је утврдити усклађеност предложених програма са локалним стратешким планом заштите животне средине (Министарство животне средине).
- У постојеће програме и државне конкурсе, планирати подстицајна средства и суфинансирање за израду локалних стратешких планова заштите животне средине за организације цивилног друштва и локалне самоуправе, како би се обезбедило учешће грађана у изради ових докумената, нарочито за мале и економски недовољно развијене општине (Министарство животне средине, Фонд за заштиту животне средине републике Србије, Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Канцеларија за одрживи развој недовољно развијених подручја, Влада АП Војводине – Секретаријати за заштиту животне средине и за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу).
- Потребно је координисати пројекте са којима локалне самоуправе конкуришу у програмима Европске уније и обезбедити државну помоћ у суфинансирању свих пројеката које ЕУ одабере за финансирање, нарочито када су у питању еколошки пројекти у економски неразвијеним општинама (тренутно од 15% обавезног суфинансирања пројеката прекограничне сарадње, Румунија учествује са 13% свима чији пројекат буде одабран, Мађарска учествује са 10%, а Србија са 0%). Такође, потребно је дати приоритет за суфинансирање пројектима организација цивилног друштва чији је циљ изградња партнерства и учешће грађана у процесу креирања локалне политике заштите животне средине (Министарство економије и регионалног развоја, Министарство животне средине, Фонд за заштиту животне средине републике Србије, Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Канцеларија за одрживи развој недовољно развијених подручја, Влада АП Војводине – Секретаријати за заштиту животне средине и за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу).

ПРИЛОЗИ

АДРЕСАР ОПШТИНА И ГРАДОВА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

Шифра	Назив	Пошта	Адреса	Телефон	Е-маил адреса
201	Ада	24430	Трг Ослобођења 1	024 852 106	www.ada.org.rs
202	Алибунар	26310	Трг Слободе 4	013 641 031	www.alibunar.org.rs
203	Апатин	25260	Српских владара 29	025 772 122	www.soapatin.org
204	Бач	21420	Трг Зорана Ћинђића 2	021 770 075	www.bac.rs
205	Бачка Паланка	21400	Краља Петра првог 16	021 7559 192	www.backapalanka.org.rs
206	Бачка Топола	24300	Маршала Тита 30	024 715 310	www.btopola.org.rs
207	Бачки Петровац	21470	Коларова 6	021 780 378	www.backipetrovac.rs
208	Бечеј	21220	Трг Ослобођења 2	021 6811 888	www.becej.rs
209	Бела Црква	26340	Милетићева 2	013 853 346	www.belacrkva.rs
210	Беочин	21300	Светосавска 25	021 870 260	www.beocin.rs
211	Чока	23320	Потиска 20	0230 71 000	www.coka.rs
212	Инђија	22320	Цара Душана 1	022 561 322	www.indjija.net
213	Ириг	22406	Војводе Путника 1	022 400 600	www.irig.rs
214	Кажича	24420	Главни трг 1	024 875 166	www.kanjiza.rs
215	Кикинда	23300	Трг Српских добровољаца 12	0230 410 100	www.kikinda.rs
216	Ковачица	26210	Маршала Тита 50	013 661 122	www.kovacica.org
217	Ковин	26220	ЈНА 5	013 742 114	www.kovin.org.rs
218	Кула	25230	Лењинова 11	025 722 220	www.kula.rs
219	Мали Иђош	24321	Главна 32	024 730 010	www.kishegyes.rs
220	Нова Црња	23218	ЈНА 110	023 815 030	www.sonovacrnja.org.rs
221	Нови Бечеј	23272	Жарка Зрењанина 8	023 771 135	www.novibecej.rs

222	Нови Кнежевац	23330	Кр. Петра I Карађорђевића 1	0230 82 055	www.odzaci.info
223	Нови Сад	21000	Трг Слободе 1	021 420 066	www.novisad.rs
224	Оџаци	25250	Кнез Михајлова 24	025 542 411	www.odzaci.info
225	Опово	26204	Бориса Кидрича 10	013 681 030	www.opovo.org.rs
226	Панчево	26000	Трг Краља Петра првог 2-4	013 308 830	www.pancevo.rs
227	Пећинци	22410	Слободана Бајића 5	022 400 700	www.pecinci.org
228	Пландиште	26360	Војводе Путника 38	013 861 033	www.plandiste.com
229	Рума	22400	Главна 155	022 478 314	www.ruma.rs
230	Сечањ	23240	Вожда Карађорђа 57	023 841 111	www.secanj.rs
231	Сента	24400	Главни трг 1	024 813 574	www.zenta-senta.co.rs
232	Сомбор	25000	Трг Цара Уроша 1	025 468 111	www.sombor.rs
233	Србобран	21480	Трг Слободе 2	021 730 020	www.srbobran.rs
234	Сремска Митровица	22000	Светог Димитрија 13	022 610 566	www.sremskamitrovica.org.rs
235	Стара Пазова	22300	Светосавска 11	022 310 170	www.starapazova.eu
236	Суботица	24000	Трг Слободе 1	024 666 666	www.subotica.rs
237	Шид	22240	Карађорђева 2	022 712 122	www.opstinasid.org
238	Темерин	21235	Новосадска 326	021 843 888	www.temerin.org
239	Тител	21240	Главна 1	021 860 186	www.opstinatitel.rs
240	Врбас	21460	Маршала Тита 89	021 706 306	www.vrbas.ne
241	Вршац	26300	Трг Победе 1	013 800 500	www.vrsac.com
242	Зрењанин	23000	Трг Слободе 10	023 566 020	www.zrenjanin.rs
243	Жабалј	21230	Николе Тесле 45	021 831 068	www.zabalj.rs
244	Житиште	23210	Цара Душана 15	023 821 050	www.zitiste.org
250	Сремски Карловци	21205	Трг Бранка Радичевића 1	021 685 3001	www.sremski-karlovci.org.rs

АДРЕСЕ И КОНТАКТИ НАДЛЕЖНИХ ДРЖАВНИХ ИНСТИТУЦИЈА

Министарство животне средине и просторног планирања

Омладинских бригада 1
11070 НОВИ БЕОГРАД
011 31 31 357

Министарство финансија

Управа за трезор

Поп Лукина 7-9
11000 БЕОГРАД
011 3202 451
011 3202 452

Покрајински секретаријат за заштиту животне средине

Булевар Михајла Пупина 16
21000 НОВИ САД
021 487 47 19

Фонд за развој непрофитног сектора АПВ

Булевар Михајла Пупина 6
21000 НОВИ САД
021 456 756

Родољуб Шабић

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности

Светозара Марковића 42
11000 БЕОГРАД
011 3408 900

ОДЛУКА

О ПОСЕБНОЈ НАКНАДИ ЗА ЗАШТИТУ И УНАПРЕЂЕЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

(„Службени лист Града Панчева“, број 16/2008 и 27/2009)

Члан 1

Овом одлуком уводи се посебна накнада за заштиту и унапређење животне средине (у даљем тексту: посебна накнада) и утврђује начин обезбеђења и употребе средстава од посебне накнаде, а ради стварања материјалних услова за остваривање права и дужности Скупштине града Панчева у области заштите и унапређења животне средине.

Члан 2

Средства од посебне накнаде, обезбеђена у складу са одредбама ове одлуке, приход су буџета града Панчева.

Члан 3

Посебну накнаду плаћају:

1. Власници за објекте привреде, пољопривреде и индустрије за које је у складу са законом прописана обавеза израде студије процене утицаја на животну средину, а чија изградња се планира или је изведена на територији града Панчева, у износу од 0,5% од предрачунске вредности објекта. Изузетно, посебну накнаду по овом основу не плаћају предузећа чији је оснивач Град Панчево.

2. Приватни власници теретних возила, као и правна лица која обављају послове шпедиције - транспорта нафте и нафтних деривата, хемијских и петрохемијских сировина, производа и нуспроизвода, као и сировина и готових производа волфрама, молибдена живе, по транспортном средству, приликом сваког појединачног транспорта, зависно од носивости транспортног средства, за робу коју утоваре или истоваре и то:

за носивост	износ од динара
за носивост до закључно са 5 тона,	820,00
за носивост преко 5 тона до закључно са 10 тона,	1.639,00
за носивост преко 10 тона до закључно са 15 тона,	2.458,00
за носивост преко 15 тона до закључно са 20 тона,	3.278,00
за носивост преко 20 тона,	4.096,00

3. Корисници железничког превоза, који цистернама превозе опасне материје у течном стању, нафту, нафтне деривате, хемијске и петрохемијске производе, нуспроизоде и сировине, као и компримоване, под притиском растворене и утечњене гасове, појединачно по цистерни, приликом сваког појединачног транспорта на територији општине Панчево, зависно од запремине резервоара цистерне, за робу коју утоваре или истоваре, и то:

за запремину резервоара	износ од динара
до закључно са 19м ³ ,	1.445,00
преко 19м ³ до закључно са 34м ³ ,	2.584,00
преко 34м ³ до закључно са 49м ³ ,	3.778,00
преко 49м ³ до закључно са 65м ³ ,	4.911,00
преко 65м ³ до закључно са 77м ³ ,	5.794,00
преко 77м ³ ,	7.531,00

4. Корисници речног превоза који пловним објектима превозе опасне материје (течне, гасовите, чврсте, корозивне, запаљиве, експлозивне, токсичне итд.), нафту, нафтне деривате, хемијске и петрохемијске производе, нуспроизоде и сировине, као и компримоване, под притиском растворене и утечњене гасове, појединачно по пловном објекту, приликом сваког појединачног транспорта на територији општине Панчево, зависно од носивости пловног објекта, за робу коју утоваре или истоваре, и то:

	износ од динара
за носивост до закључно са 200 тона,	20.190,00
за носивост преко 200 тона до закључно са 500 тона,	50.473,00
за носивост преко 500 тона до закључно са 800 тона,	80.757,00
за носивост преко 800 тона до закључно са 1100 тона,	111.040,00
за носивост преко 1100 тона	144.353,00

Власници возила на електрични погон не плаћају посебну накнаду.

Члан 4

Обвезници плаћања посебне накнаде из члана 3. став 1. тачке 1. ове одлуке, уз захтев за издавање решења о одобрењу за градњу, подносе доказ о уплати посебне накнаде.

Обвезници плаћања посебне накнаде из члана 3. став 1. тачка 2. ове одлуке доласком на место утовара, односно истовара, у круг фабрике приликом преузимања робе, обавезни су да уз осталу прописану документацију поднесу и доказ о уплати посебне накнаде из ове одлуке.

Обвезници плаћања посебне накнаде из члана 3. став 1. тачка 3. ове одлуке, приликом утовара, односно истовара опасних материја у цистерне у кругу фабрике на свом индустријском колосеку, уз прописану документацију (товарни лист и пропратне документе) у обавези су да имају и доказ о извршеној уплати.

Обвезници плаћања посебне накнаде из члана 3. став 1. тачка 4. ове одлуке, приликом утовара, односно истовара опасних материја у пловни објекат на пристаништу фабрике, уз прописану документацију (отпремницу и сертификат-уверење о квалитету), у обавези су да имају и доказ о извршеној уплати.

Члан 5

Уплата прихода од посебне накнаде за заштиту и унапређење животне средине врши се на посебан рачун, у складу са Правилником о условима и начину вођења рачуна за уплату Јавног прихода и распоред средстава са тих прихода.

Члан 6

Висина посебне накнаде утврђена овом одлуком може се мењати једанпут годишње и то у поступку утврђивања буџета Града за наредну годину.

Изузетно, висина посебне накнаде утврђена овом одлуком, може се изменити и у случају доношења односно измене закона или другог прописа којим се уређују изворни приходи јединица локалне самоуправе.

Члан 7

Средства из посебне накнаде обезбеђена из ове одлуке усмеравају се односно користе за финансирање послова заштите и унапређења животне средине, а што се регулише Одлуком о буџету Града Панчева.

Средства из става 1. овог члана користе се за:

1. финансирање Програма контроле квалитета анализе и праћења стања животне средине у граду,
2. финансирање Програма заштите и развоја заштићених природних добара у граду,
3. суфинансирање пројекта и пројеката заштите животне средине, или инвестиција које доприносе битном смањењу загађивања животне средине (у околини индустријских и других загађивача, на контаминираном подручју у случају акцидентата и сл.).
4. суфинансирање опремања стручних и научних институција и центара који врше стручне послове у области заштите животне средине од интереса за град,
5. суфинансирање научно-истраживачких и едукативних програма и пројеката, издавање, публикавање радова и информативно-пропагандних материјала у циљу стицања знања и подизања свести о значају заштите и унапређења животне средине, и
6. финансирање осталих програма, пројеката и мера у области заштите животне средине и комуналне инфраструктуре за које одлуку доноси Скупштина града Панчева.

Уколико у наведеним областима не постоји програм или је исти исцрпљен, одлуку доноси Градско веће града Панчева.

Средства обезбеђења у складу са овом одлуком користиће се на основу Локалног еколошког акционог плана и Годишњег програма Фонда за заштиту животне средине. Ове програме доноси Скупштина града Панчева, и то Годишњи програм Фонда за заштиту животне средине крајем текуће, или почетком наредне године.

Градско веће града Панчева утврђује приоритете за коришћење средстава за програме и пројекте у области заштите и унапређења животне средине, а на основу донетих програма.

Члан 8

Пренос средстава за намене предвиђене Годишњим програмом Фонда за заштиту животне средине врши се актом градоначелника града Панчева, а на предлог Секретаријата за заштиту животне средине, изузев намена које су дефинисане Одлуком о буџету.

Члан 9

Градоначелник града Панчева једном годишње подноси Скупштини града Панчева извештај о реализацији програма и усмеравању средстава за заштиту и унапређење животне средине.

Члан 10

Надзор над применом одредаба ове одлуке врши Секретаријат за утврђивање, наплату и контролу изворних прихода Градске управе града Панчева.

Орган из става 1. овог члана подноси прекршајне пријаве против обвезника плаћања посебне накнаде који не поштују одредбе ове одлуке.

Члан 11

Лица одговорна за спровођење ове одлуке из члана 4. казниће се новчаном казном у износу од 1.000,00 до 50.000,00 динара уколико не поштују одлуку.

Члан 12

У свему што није регулисано овом одлуком, а односи се на наплату, застарелост, рокове за плаћање камате и остало, сходно се примењују одредбе Закона о пореском поступку и пореској администрацији.

Члан 13

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном листу града Панчева”, а примењиваће се почев од 1. јануара 2009. године.

Члан 14

Ступањем на снагу ове одлуке, престаје да важи Одлука о посебној накнади за заштиту и унапређење животне средине („Службени лист општине Панчево», бр. 5/2001, 6/2001 - испр., 10/2002, 2/2003, 9/2003, 10/2003 - испр., 19/2005, 25/2006, 30/2006 и 19/2007).

Самостални члан Одлуке о изменама Одлуке о посебној накнади за заштиту и унапређење животне средине („Сл. лист града Панчева», бр. 27/2009)

Члан 2

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном листу града Панчева», а примењиваће се почев од 1. јануара 2010. године.

ПРИМЕР ОДЛУКЕ О НАКНАДАМА ОПШТИНЕ СТАРА ПАЗОВА

НАПОМЕНА: Ова Одлука је објављена у "Службеном листу општина Срема" број 43/09 са допуном објављеном у броју 2/10 На основу члана 87. став 1. и 2. Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04 и 36/09) и члана 33. тачка 14. а у вези члана 22. став 11. Статута општине Стара Пазова ("Службени лист општина Срема", број 26/08), Скупштина општине Стара Пазова на седници одржаној 29. децембра 2009. године, донела је

ОДЛУКУ

О НАКНАДИ ЗА ЗАШТИТУ И УНАПРЕЂИВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Члан 1.

Овом Одлуком уводи се и уређује накнада за заштиту и унапређивање животне средине (у даљем тексту: накнада) на територији општине Стара Пазова, обвезници плаћања накнаде, висина, рокови и начин плаћања накнаде, олакшице за одређене категорије обвезника плаћања и коришћење средстава прикупљених од накнаде.

Накнада се утврђује у циљу обезбеђивања материјалних услова за остваривање законом утврђених права и дужности општине у области заштите животне средине.

Члан 2.

Накнада се уводи за коришћења пословних зграда и пословних просторија за обављање пословне делатности, као и за коришћење земљишта за обављање редовне делатности (у даљем тексту: непокретност).

Под коришћењем земљишта у смислу става 1. овог члана подразумева се коришћење земљишта за обављање пословне делатности.

Члан 3.

Обвезници плаћања накнаде су:

1. имаоци права својине на непокретности
2. закупци, ако се непокретност користи по основу права закупа.

Члан 4.

Висина накнаде утврђује се месечно према површини непокретности власника, односно закупца и то:

1. за површину до 100 м² у износу од 3,00 динара по м²
2. за површину од 100 м² до 500 м² у износу од 2,80 динара по м²
3. за површину од 500 м² до 2000 м² у износу од 2,50 динара по м²
4. за површину преко 2000 м² у износу од 1,80 динара по м²
5. за коришћење земљишта за обављање редовне делатности привредних субјеката у износу од 0,50 динара по м².

Члан 5.

Обвезници плаћања накнаде исту плаћају месечно, до 5-ог у месецу за претходни месец, уплатом на рачун прописан за уплату накнаде за заштиту и унапређење животне средине.

Члан 6.

Обвезник накнаде је дужан благовремено и тачно пријавити своју обавезу у погледу плаћања накнаде, све накнадне промене од значаја за њено постојање и висину и плаћати исту у роковима утврђеним овом Одлуком. Ако обвезник накнаде не поступи на начин утврђен ставом 1. овог члана, обавеза ће се утврдити на основу података којима располаже надлежни орган или путем инспекцијског надзора.

Члан 7.

Накнаду не плаћају државни органи, органи општине, јавне службе, јавна предузећа, хуманитарне и спортске организације.

Члан 8.

Средства прикупљена у складу са одредбама ове Одлуке приход су буџета општине Стара Пазова, а користиће се у складу са Програмом заштите и унапређења животне средине (у даљем тексту: Програм).

Члан 9.

Програм из члана 8. ове Одлуке доноси Општинско веће општине Стара Пазова, за сваку календарску годину, на предлог органа општинске управе надлежног за заштиту животне средине.

Програм обухвата: подстицајне, превентивне и санационе програме и пројекте, програме и пројекте праћења стања животне средине (мониторинг), програме заштите и развоја заштићених природних добара, научноистраживачке програме и пројекте, образовне активности и јачање свести о потреби заштите животне средине, информисање и објављивање података о стању и квалитету животне средине и трошкове реализације Програма.

Члан 10.

Средства прикупљена од накнаде користиће се за финансирање односно суфинансирање програма из члана 9. став 2. ове Одлуке.

Члан 11.

Подстицајне, превентивне и санационе програме и пројекте, програме и пројекте праћења стања животне средине (мониторинг), програме заштите и развоја заштићених природних добара реализоваће предузећа основана за обављање делатности којима се обезбеђује функција заштите и унапређења животне средине (јавна комунална предузећа).

За реализацију програма и пројеката из става 1. овог члана Председник општине или лице које овласти закључује уговор са корисником средстава који садржи:

- садржај програма, односно пројекта,
- међусобна права и обавезе уговорних страна,
- рокове за извршење уговорних обавеза,
- износ средстава и начин плаћања,
- надзор над извршењем уговорних обавеза.

Члан 12.

Реализацију Програма и надзор над извршавањем уговорних обавеза и реализацијом појединачних програма и пројеката спроводи орган општинске управе надлежан за послове заштите животне средине и најмање једном годишње подноси Скупштини општине извештај о реализацији Програма и утрошку средстава за заштиту и унапређење животне средине.

Члан 13.

За обрачун камате за доцњу у плаћању, принудну наплату и остало што није посебно прописано овом одлуком, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује порески поступак.

Члан 14.

Новчаном казном од 5.000,00 до 500.000,00 динара казниће се за прекршај правно лице ако не пријави на време и тачно своју обавезу у погледу плаћања накнаде. За прекршај из предходног става казниће се предузетник новчаном казном од 2.500,00 до 250.000,00 динара. За прекршај из става 1. овог члана казниће се одговорно лице у правном лицу и физичко лице, новчаном казном од 250,00 до 25.000,00 динара

Члан 15.

Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном листу општина Срема”.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ СТАРА ПАЗОВА

ИЗВОД ИЗ ЗАКОНСКЕ РЕГУЛАТИВЕ

Закон о изменама и допунама Закона о заштити животне средине (36/2009) – чланови који утврђују инструменте финансирања заштите животне средине:

Члан 49.

У члану 84. став 2. мења се и гласи:

„Средства остварена од накнаде из става 1. овог члана, приход су буџета Републике и буџета аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе, у складу са посебним законом.“

Члан 50.

У члану 85. став 5. мења се и гласи:

„Средства остварена од накнаде из става 1. овог члана у висини од 60% приход су буџета Републике Србије, а у висини од 40% приход су буџета јединице локалне самоуправе.“

Члан 51.

После члана 85. додаје се наслов изнад члана и члан 85а који гласе:

„Подручја од посебног интереса

Члан 85а

На предлог министарства надлежног за питања животне средине, Влада утврђује подручја од посебног државног интереса у области заштите животне средине.

Влада прописује критеријуме за утврђивање подручја од посебног државног интереса из става 1.

Висину и начин плаћања накнаде за загађивање животне средине у подручјима из става 1. овог члана утврђује Влада.

Средства остварена од накнаде из става 3. овог члана у висини 80% приход су буџета Републике Србије, а у висини 20% приход су јединице локалне самоуправе и користе се наменски за заштиту и унапређивање животне средине у складу са програмима, односно акционим и санационим плановима који се доносе у складу са овим законом и посебним законима.”

Члан 52.

Наслов изнад члана 87. и члан 87. мењају се и гласе:

„Накнада за заштиту и унапређивање животне средине

Члан 87.

Јединица локалне самоуправе може, из оквира својих права и дужности, прописати накнаду за заштиту и унапређивање животне средине.

Накнаду из става 1. овог члана својим актом прописује скупштина јединице локалне самоуправе.

Накнада из става 1. овог члана прописује се по основу:

1) коришћења стамбених и пословних зграда, станова и пословних просторија за становање, односно обављање пословне делатности, као и за коришћење земљишта за обављање редовне делатности (у даљем тексту: непокретност),

2) обављања одређених активности које утичу на животну средину, а које одређује Влада;

3) транспорта нафте и нафтних деривата, као и сировина, производа и полупроизвода хемијских и других опасних материја из индустрије или за индустрију на територији јединице локалне самоуправе са статусом угрожене животне средине на подручју од значаја за Републику Србију.

Обвезници плаћања накнаде по основу из става 3. тачка 1) овог члана су имаоци права својине на непокретности, односно закупци ако се непокретности користе по основу права закупа, а висина накнаде се одређује према површини непокретности и плаћа се месечно до износа који не може бити већи од износа прописаног у складу са овим законом.

Обвезници плаћања накнаде по основу из става 3. тачка 2) овог члана су правна лица и предузетници, који обављају одређене активности.

Обвезници плаћања накнаде из става 3. тачка 3) овог члана су власници теретних возила, односно правна и физичка лица која обављају транспорт нафте и нафтних деривата, као и сировина, производа и полупроизвода хемијских и других опасних материја из индустрије или за индустрију на територији јединице локалне самоуправе са статусом угрожене животне средине на подручју од значаја за Републику Србију.

Влада ближе прописује критеријуме за утврђивање накнаде из става 1. овог члана, као и највиши износ те накнаде.

Јединица локалне самоуправе актом из става 2. овог члана утврђује висину, рокове, обвезнике, начин плаћања накнаде и олакшице за одређене категорије обвезника плаћања, а у складу са утврђеним критеријумима из става 7. овог члана.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе је дужан да прибави мишљење Министарства на предлог акта из става 2. овог члана.

Средства остварена од накнаде из става 1. овог члана користе се, преко буџетског фонда, наменски за заштиту и унапређење животне средине према усвојеним програмима коришћења средстава буџетског фонда, односно локалним акционим и санационим плановима, у складу са стратешким документима који се доносе на основу овог закона и посебних закона.

Јединица локалне самоуправе не може прописивати накнаде које су прописане на основу чл. 84, 85. и 85а овог закона.”

Члан 57.

Члан 100. мења се и гласи:

„Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе у обавези су да отворе буџетски фонд у складу са законом којим се уређује буџетски систем.

Накнаде остварене по основу чл. 85. и 85а и 87. овог закона приход су буџетског фонда из става 1. овог члана.

Средства буџетског фонда користе се наменски, за финансирање акционих и санационих планова у складу са Националним програмом, односно за финансирање програма и планова аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе из члана 68. овог закона.

Средства буџетског фонда користе се на основу утврђеног програма коришћења средстава буџетског фонда који доноси надлежни орган аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе дужан је да прибави сагласност Министарства на предлог програма коришћења средстава буџетског фонда из става 1. овог члана.

Извештај о коришћењу средстава остварених по основу накнаде из чл. 85, 85а и 87. овог закона, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, достављају Министарству најкасније до 31. марта текуће године за претходну годину, односно на захтев Министарства.”

Члан 73.

Јединице локалне самоуправе дужне су да:

отворе буџетски фонд у складу са законом којим се уређује буџетски систем до 31. децембра 2009. године;

ускладе важеће прописе о накнади за заштиту и унапређивање животне средине до 31. децембра 2009. године.

Јединица локалне самоуправе преузима запослене са стањем на дан 31. децембра 2008. године, права, обавезе, опрему, средства за рад и архиву од фонда јединице локалне самоуправе који је основан у складу са чланом 100. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС”, број 135/04).

3	УВОД
5	ЕЛЕМЕНТИ ЛОКАЛНЕ РЕФОРМЕ ПОЛИТИКЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У СРБИЈИ
7	- ОПИС ИСТРАЖИВАЊА
8	- ОПИС МЕТОДА ИСТРАЖИВАЊА
8	- ОПИС УЧЕСНИКА ИСТРАЖИВАЊА
11	1 - СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
13	- ПРАВНИ ОКВИР ЗА СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ
15	- ТРЕНУТНО СТАЊЕ СТРАТЕШКОГ ПЛАНИРАЊА
18	- ЗАКЉУЧАК
19	2 - ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
21	- ПРАВНИ ОКВИР ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
23	- ТРЕНУТНО СТАЊЕ ФИНАНСИРАЊА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ
41	- ЗАКЉУЧАК
43	3 - УЧЕШЋЕ ГРАЂАНА У ДОНОШЕЊУ ОДЛУКА
47	- ЗАКЉУЧАК
48	ПРЕДЛОГ МЕРА
49	ПРИЛОЗИ
50	- АДРЕСАР ОПШТИНА И ГРАДОВА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ
52	- АДРЕСЕ И КОНТАКТИ НАДЛЕЖНИХ ДРЖАВНИХ ИНСТИТУЦИЈА
53	- ОДЛУКА О ПОСЕБНОЈ НАКНАДИ ЗА ЗАШТИТУ И УНАПРЕЂЕЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ - ПАНЧЕВО
57	- ОДЛУКА О НАКНАДИ ЗА ЗАШТИТУ И УНАПРЕЂИВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ - СТАРА ПАЗОВА
60	- ИЗВОД ИЗ ЗАКОНСКЕ РЕГУЛАТИВЕ
63	САДРЖАЈ
64	ИМПРЕСУМ

**РЕФОРМА ЛОКАЛНЕ ПОЛИТИКЕ
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ**

Издавач:

ЕКОЛОШКИ ЦЕНТАР „СТАНИШТЕ“

Стевана Немање 19/4

26300 Вршац

013 838 525

www.staniste.org.rs

staniste@sbb.rs

Уредник издања:

Дејан Максимовић

Штампа:

Штампарија „Тули“

Дизајн и припрема:

Горан Димитријевски

Уметничка радионица Семирамида

Тираж: **350 примерака**

Вршац, 2011.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

351.777(497.113)

502/502(497.113)

РЕФОРМА локалне политике заштите животне
средине у Аутономној Покрајини Војводини :
студија тренутног стања / [уредник издања
Дејан Максимовић]. - Вршац : Еколошки центар
“Станиште”, 2011 (Вршац : Тули). - 62 стр. :
илустр. ; 24 cm

Тираж 350. - Прилози: стр. 49-62. - Напомене
уз текст.

ISBN 978-86-88151-02-3

а) Животна средина - Заштита - Истраживање
- Војводина б) Србија - Еколошка политика

COBISS.SR-ID 184139532

Израду и штампање ове студије финансијски су помогли
Фонд за отворено друштво у Србији и Министарство спољних послова Холандије
у оквиру пројекта „Зелени динар - реформа локалне политике заштите животне средине“

Ова публикација је штампана на рециклираном папиру.
Цена рециклираног папира у Србији је већа до 30% од цене обичног.
Увођење државних подстицајних мера, смањило би цену и покренуло рециклажу.

Израду и штампање ове студије финансијски су помогли
Фонд за отворено друштво у Србији и Министарство спољних послова Холандије
у оквиру пројекта „Зелени динар - реформа локалне политике заштите животне средине“

ISBN 978-86-88151-02-3